

NAAR EEN VLAAMSE SOCIALE ZEKERHEID

Dit is een uitgave van het AktieKomitee Vlaamse Sociale Zekerheid

AK VSZ

januari 1996

INHOUDSTAFEL

- O.V.V.-standpunt over de sociale zekerheid van 8 februari 1995

- Inleiding

1. Argumenten voor de communautarisering van de SZ

1.1. Algemene bespreking van de argumenten

1.1.1. Eigen beleidsklemtonen

1.1.2. Efficiëntie van het beleid

1.1.3. Responsabilisering

1.1.4. De geldstromen

1.2. Bespreking van de argumenten per sector

1.2.1. Kinderbijslagen

1.2.2. Gezondheidszorgen

1.2.3. Pensioenen

1.2.4. Werkloosheidsvergoedingen

2. Bagatellisering van de Vlaams-Waalse geldstroom in de SZ

2.1. Splitsing van de uitgavenverschillen in categorieën

2.2. "Inkomensverschillen = vanzelfsprekende solidariteit"

2.3. Beperking tot geneeskundige verzorging

3. Communautarisering van SZ en solidariteit

3.1. Solidariteitsniveaus

3.2. Solidariteit en rechtvaardigheid

3.3. Solidariteit en verantwoordelijkheid

3.4. Solidariteit in verleden en toekomst

3.5. Solidariteit en loyauteit

4. Economische en Monetaire Unie (E.M.U.) versus SZ-organisatie

5. Communautarisering van de SZ en Brussel

Besluit

Referenties

OVERLEGCENTRUM VAN VLAAMSE VERENIGINGEN

STANDPUNT

SOCIALE ZEKERHEID: EEN BEVOEGDHEID VAN VLAANDEREN EN WALLONIË

Uitgangspunten

1. De sociale zekerheid (SZ) heeft in de loop der jaren in Europa een zodanige ontwikkeling gekend, dat de organisatie ervan qua doelstellingen, methoden en financiële middelen één van de voornaamste activiteiten van de overheid is geworden.
2. De sociale-zekerheidssolidariteit tussen personen binnen één volksgemeenschap mag echter niet verward of vermengd worden met de solidariteit tussen (lid)staten in een confederale of internationale gemeenschap.
3. Vlaanderen en Wallonië - met reeds zovele opdrachten en bevoegdheden op economisch, cultureel, sociaal en fiscaal gebied en op het vlak van o.m. onderwijs, gezondheidszorg, beroepsopleiding, tewerkstelling e.d. - kunnen niet echt autonoom zijn en kunnen geen coherent beleid voeren zonder ook de SZ en een eigen sociaal overlegmodel onder hun bevoegdheid te hebben. De bindingen tussen SZ en de belangrijkste federale bevoegdheden (muntbeleid, algemene buitenlandse politiek en defensiebeleid) zijn veel zwakker dan die tussen SZ en de vele andere bevoegdheden van Vlaanderen en Wallonië.

Standpunt

1. Binnen de Vlaamse gemeenschap en de (deel)staat Vlaanderen is solidariteit tussen alle leden van deze gemeenschap noodzakelijk en vanzelfsprekend. Ze vergt uiteraard eigen Vlaams sociaal overleg.
2. Vlaanderen en Wallonië hebben het recht om die solidariteit via alle deelsectoren van de SZ te organiseren volgens **eigen inzichten** en bijgevolg met eigen middelen.
De te leggen klemtonen in de SZ moeten het resultaat zijn van een breed democratisch en sociaal debat binnen Vlaanderen en binnen Wallonië.
3. De toewijzing van het sociaal beleid als een globaal bevoegdheidspakket aan Vlaanderen en Wallonië zal leiden tot een **grotere efficiëntie** in plaats van de huidige verlamming door versnippering van bevoegdheden en middelen tussen centrale staat en deelstaten. De versnippering van het gezondheidsbeleid vormt een voorbeeld van deze stelling. Het verband tussen tewerkstelling en loonkosten, belastingdruk en SZ-bijdragen is daarvan een tweede voorbeeld.
4. Vlaanderen en Wallonië mogen niet enkel de bevoegdheid verwerven over de organisatie van de SZ, doch moeten ook verantwoordelijk worden voor de inning en de besteding van de daartoe vereiste financiële middelen. Deze financiële en fiscale verantwoordelijkheid vormen de beste waarborg voor een **spaarzaam** sociaal beleid. Dit argument wint nog aan kracht door de huidige zware schuldenlast van de Belgische staat.

5. Het is onaanvaardbaar dat de solidariteit tussen personen, een aangelegenheid van elke volksgemeenschap, vermengd wordt met die tussen (deel)staten en dat er ook op die wijze zeer grote en ondoorzichtige **geldtransfers** ontstaan tussen Vlaanderen en Wallonië, zowel via het mechanisme van de inkomsten als dat van de uitgaven voor de SZ. Het vaak gehoorde argument dat er vroeger geldstromen bestonden van Wallonië naar Vlaanderen werd duidelijk weerlegd door recente studies. Bovendien zijn deze systematische geldtransfers contraproductief gezien zij de prikkel tot responsabilisering in het verwerven van de inkomsten en het bepalen van de uitgaven wegnemen.
6. Het toekomstige Vlaamse stelsel van SZ en Vlaams overleg dient rekening te houden met de fundamentele sociale beginselen, vastgelegd in de internationale normen die Vlaanderen binden.
7. Vlaanderen is bereid om met Wallonië te onderhandelen over doorzichtige, objectieve en omkeerbare vormen van solidariteit, zoals die tussen de Länder in Duitsland maar ook tussen lidstaten van de EU bestaan.
8. De organisatie van de SZ voor de inwoners van Brussel-19 mag geen afbreuk doen aan de tweeledigheid.

Besluit

Omwille van de hierboven vermelde redenen moeten de organisatie en de financiering van de sociale zekerheid zo vlug mogelijk onder de verantwoordelijkheid van Vlaanderen en Wallonië gebracht worden.

Brussel, 8 februari 1995

Onderschrijvende verenigingen (afgesloten op 5 februari 1995)

Praesidiumverenigingen

Algemeen Nederlands Zangverbond - Davidsfonds - Federatie van Vlaamse Vrouwengroepen - IJzerbedevaartkomitee - Katholiek Vlaams Hoogstudenten Verbond - Verbond van Vlaamse Academics - Vereniging van Vlaams Overheidspersoneel - Vlaamse Automobilistenbond-Vlaamse Toeristen Bond - Vlaamse Volksbeweging - Vlaams Komitee Brussel

Leden Algemene Vergadering

Bond van Grote en Jonge Gezinnen - Federatie van Vlaamse Kringen-Rodenbachfonds - Komitee van de Randgemeenten - Koninklijke Vlaamse Ingenieurs Vereniging - Nationalistisch Verbond-Nederlandse Volksbeweging - 't Pennoen - Priester Daensfonds - Taal Aktie Komitee - Vereniging van Vlaamse Professoren Leuven - Vereniging Vlaamse Ziekenfondsen - Vlaamse Ingenieurs Kamer - Vlaams Geneesheren Verbond - Vlaams Kruis - Vlaams Verbond voor Gepensioneerden - Vlaams Verbond van Leerkrachten

NAAR EEN VLAAMSE SOCIALE ZEKERHEID

INLEIDING

De sociale zekerheid (SZ) is het stelsel waardoor een aantal sociale voorzieningen worden gewaarborgd (1):

- de kinderbijslagen (9% van de totale SZ-uitgaven)
- een aantal voorzieningen die met de gezondheid te maken hebben zoals geneeskundige verzorging (30%), arbeidsongeschiktheid bij ziekte en moederschap (7%), tenslotte beroepsziekten en arbeidsongevallen (2%)
- pensioenen (34%)
- werkloosheidsvergoedingen en brugpensioenen (18%)

De laatste jaren worden deze sectoren soms opgedeeld naargelang ze al dan niet met arbeid te maken hebben: kinderbijslagen en gezondheidszorgen zijn niet arbeidsgebonden, de andere sectoren zijn dat in zekere zin wel. De tweede groep uitkeringen wordt daarom betiteld als “inkomensvervangende uitkeringen” of “beroepsverzekeringen”, terwijl de eerste groep wordt betiteld als “aanvullende” of “kostencompenserende uitkeringen” of nog als “volksverzekeringen”.

De *inkomsten* voor de SZ worden ingebracht voor het grootste deel door de werkgevers, door de werknemers (samen: 69%), door de staat (20%) en voor de resterende 11% door andere organismen zoals het Fonds financieel evenwicht bijzondere bijdragen werkgevers en werknemers, en de privéverzekeraars voor arbeidsongevallen.

Ze worden centraal vergaard. Het budget voor werknemers bedroeg in 1995 ongeveer 1.300 miljard frank (1).

De *uitgaven* voor de SZ gebeuren eveneens centraal, zonder voorafgaandelijke verdeling van het budget naar de gemeenschappen.

Welnu, wij pleiten ervoor om de bevoegdheid voor, en de financiering van de SZ naar beide volksgemeenschappen over te dragen (zie standpunt van het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen, vooraan in de brochure).

In een eerste deel zullen wij onze argumenten uiteenzetten.

Daarna zullen wij dieper ingaan op twee stellingen van tegenstanders, namelijk dat de voorgestelde geldtransferecijfers onjuist zouden zijn en dat communautarisering van de SZ afbreuk zou doen aan solidariteit.

Tenslotte zullen we de problemen SZ en Economische en Monetaire Unie (E.M.U.) evenals SZ en Brussel, kort bespreken.

1 ARGUMENTEN VOOR COMMUNAUTARISERING VAN DE SZ

1.1. Algemene bespreking van de argumenten

1.1.1. Eigen beleidsklemtonen

Het belangrijkste argument voor de opdeling van de Belgische SZ is het recht van elk volwassen volk op zelfbestuur. Een essentieel element van dit zelfbestuur is het inrichten van de eigen sociale zekerheid met eigen financiële middelen en volgens eigen inzichten. De Vlaamse volksgemeenschap moet haar inkomsten kunnen aanwenden om een eigen gezinsbeleid te voeren, een eigen tewerkstellingsprogramma en werkloosheidsvergoedingenbeleid uit te bouwen, een aangepast pensioenbeleid uit te werken en eigen klemtonen te leggen in de diverse sectoren van de ziekteverzekering en de gezondheidszorg. Deze klemtonen moeten geconcretiseerd worden tijdens debatten in het Vlaams parlement.

Het ligt trouwens in de logische lijn van de Belgische staatsvorming dat de persoonsgebonden materies verder overgeheveld worden naar de gemeenschappen. Dit gebeurde reeds voor het onderwijs en voor sommige aspecten van de sociale zekerheid: wij hebben reeds Vlaamse ministers bevoegd voor gezin- en welzijnszorg, voor gezondheidsbeleid en voor tewerkstelling. Dit werd vastgelegd in de bijzondere wet van 8 augustus 1980, aangevuld in 1988 en 1989 (2); in diezelfde wet zijn aanknopingspunten aanwezig voor een verdere uitbouw van een eigen SZ-beleid. Logischerwijze moet de totaliteit van de sociale zekerheid volgen. Wat is er immers meer persoonsgebonden dan de sociale zekerheid?

1.1.2. Efficiëntie van het beleid

De huidige versnippering van bevoegdheden tussen centrale staat en deelstaten, met centraalgehouden belangrijke gedeelten binnen de overgedragen aangelegenheden en slordige bevoegdheidsafbakening (3), evenals de onaangepaste overdracht van de daartoe vereiste middelen, verlamt het beleid.

Daarom pleiten ook topambtenaren van het Vlaams ministerie voor de overdracht van de gezondheidszorg naar de gemeenschappen (4).

In dat verband merken wetenschappers van het HIVA te Leuven op dat eender welk Vlaams tewerkstellingsbeleid te lijden heeft onder de kramakkige staatsstructuur, aangezien de Vlaamse regering geen enkele greep heeft op het loonkostenbeleid, op een eventuele arbeidstijdsvermindering, noch op het tewerkstellingsfonds; daarom pleiten zij op termijn voor de volledige regionalisering van alle bevoegdheden inzake de arbeidsmarkt (5).

In dezelfde kontekst wijzen sommige editorialisten op de schizofrene toestand van de Vlaamse regering, die een eigen tewerkstellingsbeleid wil voeren, doch niet beschikt over de daartoe noodzakelijke financiële hefboomen : "Tewerkstelling is vooral een kwestie van loonkosten, van belastingdruk en sociale zekerheidsbijdragen. Maar precies op deze belangrijke punten moet de Vlaamse regering passen omdat het federale kabinet hier alle touwtjes in handen houdt. Als er gepleit wordt voor een verdere federalisering van de SZ, dan gebeurt dit niet noodzakelijk vanuit een asociale, egocentrische Vlaamse reflex die een solidariteit met Wallonië afwijst. Maar wel omdat de Vlaamse en de Waalse regering, die verantwoordelijk zijn voor het economisch beleid en de tewerkstelling, over deze uitermate belangrijke hefboomen moeten kunnen beschikken als zij hun werk goed willen doen" (6).

1.1.3. Responsabilisering

Indien men een efficiënt en dus spaarzaam SZ beleid wil voeren, volstaat het niet de bevoegdheid over de verschillende sectoren over te hevelen van de centrale staat naar de deelstaten.

Het is voldoende gekend dat de toekenning van financiële verantwoordelijkheid voor de besteding van een bepaald budget, de bedachtzaamheid bij de uitgaven bevordert.

Vergelijk een kind dat een beperkte som zakgeld van zijn ouders per week of per maand ontvangt en die som moet beheren met een kind dat zakgeld ontvangt telkens het erom vraagt.

Doch de responsabilisering neemt nog toe wanneer de deelstaat bovendien verantwoordelijk is voor de inning van de inkomsten.

Vergelijk het eerste kind van daarnet met datzelfde kind, dat nu volwassen geworden is, zelf instaat voor zijn kostwinning en dus nog beter de waarde van het verdiende geld beseft.

De toekenning van financiële en fiskale verantwoordelijkheid is dus de beste waarborg voor een efficiënt en bijgevolg spaarzaam sociaal beleid. Het is tevens de beste methode om misbruiken in de uitgaven te voorkomen.

Responsabilisering tot een spaarzaam beleid is □ltijd wenselijk, doch des te meer wanneer een land gebukt gaat onder een staatsschuld van ongeveer 10.000 miljard frank, of 1 miljoen frank per inwoner (7,8) of 133,7% van het B.B.P. (9), onder een jaarlijks af te betalen rentelast op die staatsschuld van 700 à 800 miljard frank (10, 11), onder meer dan 7.000 faillissementen in 1995 (12) en onder een officiële volledige werkloosheid van meer dan 500.000 personen, het hoogste peil sinds 1984 (13). Dat responsabilisering van de gemeenschappen in België reeds gunstige resultaten had, bewijst de communautarisering van het onderwijs; ondanks recent sterk verzet van studenten en leerkrachten tegen bezuinigingen in het Franstalig onderwijs, doorgevoerd om een aantal scheefgroeiingen recht te trekken (14), gaf de Franse gemeenschapsregering niet toe. In verband met de hervorming van de SZ en responsabilisering, schrijft een editorialist: “De solidariteit moet voor het volle pond blijven spelen, ook tussen de diverse gemeenschappen. Wat niet belet dat de verantwoordelijkheid van die gemeenschappen kan worden vergroot, bijvoorbeeld door scheiding van beheer”(15).

1.1.4. De geldstromen

De globale Vlaamse-Waalse geldstroom loopt langs verschillende kanalen: in 1985 volgens de Leuvense economen 88 miljard frank via de SZ, 142,8 miljard via de afbetaling van intrestlasten op de staatsschuld, 8,5 miljard via dotaties aan gemeenschappen en gewesten en 19,5 miljard via andere uitgaven, in totaal dus 258,8 miljard frank (16, 17).

Volgens de studie van M. Dethée had de inrichting van de SZ in 1989 een transfer van 87 miljard frank voor gevolg van Vlaanderen naar Wallonië (18). Dit betekent een overdracht van meer dan 15.000 frank per Vlaming. Dergelijk transfer wordt jaarlijks herhaald en steeg tussen 1985 en 1989, als gevolg van een groeiend Waals deficit enerzijds en het groeiend Vlaams "overschot" anderzijds.

Het mechanisme van dit transfer is dubbel : hogere ontvangsten per hoofd in Vlaanderen (+28.100 fr) en hogere uitgaven per hoofd in Wallonië (+18.600 fr).

De in juni '93 door "Trends" gepubliceerde studie van Professor Paul Van Rompuy toont aan dat de geldstroom uit Vlaanderen via de SZ in 1990 opgelopen is tot 122 miljard frank (19). Dit betekent een overdracht van meer dan 21.000 frank per Vlaming. De in 1994 gepubliceerde studie, uitgevoerd door de Vlaamse universitaire onderzoeksgroep SZ 2002 in opdracht van de Vlaamse regering, vermeldt voor 1990 een transfer van 112 miljard frank (20).

Het laatste berekende transfer bedraagt dus ruim 100 miljard frank per jaar. Dit wordt actueel ook toegegeven door tegenstanders van de communautarisering van de SZ zoals het Front voor Unionistisch Federalisme ⁽²¹⁾ en J.M. Dehousse ⁽²²⁾.

In tabel 1 is de procentuele verdeling aangegeven van de SZ-inkomsten en uitgaven in de 3 gewesten volgens de studie van de Vlaamse universitair onderzoeksgroep SZ 2002 over het jaar 1990 ⁽²⁰⁾

Tabel 1: Studie van de Vlaamse universitaire onderzoeksgroep SZ 2002
Regionale verdeling: jaar 1990

	Vlaanderen	Wallonië	Brussel
SZ-ontvangsten	62,4	28,4	9,2
SZ-uitgaven			
Totaal	54,3	35,2	10,5
Gezinsbijslagen	56,5	33,4	10,1
Ziekte en invaliditeit	55,4	34,7	9,9
Beroepsziekten	35,3	62,4	2,3
Arbeidsongevallen	65,5	26,9	7,6
Pensioenen	55,6	33,5	10,9
Werkloosheid	48,7	41,0	10,3
Bestaanszekerheid	43,9	44,2	11,9
Overige uitgaven	54,3	31,1	14,6
Bevolking	57,7	32,6	9,7
(NIS 01.01.91)			

Tabel 2 vermeldt cijfers over hetzelfde onderwerp afkomstig van de Nationale Arbeidsraad (NAR) over het jaar 1993. Het NAR-rapport is het eerste officiële document omtrent de globale geldstromen in de SZ; het betreft alleen de werknemers van de particuliere sector en er ontbreken voorlopig nog de uitgaven voor ziekteverzorging en de uitkeringen door de ziekenfondsen betaald aan werknemers die arbeidsongeschikt zijn door ziekte ^(23, 24).

Tabel 2 : Studie Nationale Arbeidsraad (NAR)
Regionale verdeling: jaar 1993 (werknemers in privé-sector)

	Vlaanderen	Wallonië	Brussel
SZ-ontvangsten	65	26	9
SZ-uitgaven			
Kinderbijslagen	56	34	10
Invaliditeit	50	40	10
Beroepsziekten	36	62	2
Arbeidsongevallen	56	37	7
Rust- en overlevingspensioen	58	33	9
Pensioenrenten	48	33	19
Werkloosheid	51	39	10
Bevolking (NIS 31.12.93)	57,9	32,7	9,4

Uit de vergelijking van de cijfers in beide tabellen met het procentuele bevolkingsaandeel van de drie gewesten blijkt dat Vlaanderen enerzijds relatief meer inbrengt in de SZ-kas dan Wallonië, en anderzijds minder uitgeeft.

1.2. Bespreking van de argumenten per sector

1.2.1. Kinderbijslagen

De wet

De bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen (2) bepaalt dat de Vlaamse Raad en de Vlaamse Regering, wat de bijstand aan personen betreft, bevoegd zijn voor o.a.

1. Het gezinsbeleid met inbegrip van alle vormen van hulp en bijstand aan gezinnen en kinderen
2. De jeugdbescherming met inbegrip van de sociale bescherming en de gerechtelijke bescherming (met meerdere uitzonderingen).

In deze wet is dus een vanzelfsprekend aanknopingspunt aanwezig om de gezinsbijslagen over te hevelen naar de gemeenschappen.

Eigen klemtonen

Professor Frans van Mechelen, Nationaal Voorzitter van de Bond van Grote en van Jonge Gezinnen, (BGJG) stelt als algemeen principe voorop: “Kinderen opvoeden doet men zo maar niet in het luchtledige, maar in een bepaalde culturele sfeer. Het meest kenmerkende karakter van deze culturele sfeer is altijd de taal geweest. Maar het is niet de taal alleen, het zijn ook de gewoonten en de gebruiken, het zijn de waarden en de normen die een culturele entiteit bepalen...

Vandaar dat ook binnen de Vlaamse Gezinsbeweging De Bond voortdurend bevragingen worden georganiseerd, waarop vaak duizenden antwoorden komen, om vast te stellen wat de noodzakelijke klemtonen zijn die voor Vlaanderen in de eerstvolgende jaren zullen moeten worden gelegd.”⁽²⁵⁾

In een recent standpunt⁽²⁶⁾ pleit de BGJG (meer dan 300.000 leden-gezinnen) concreet, wat de kinderbijslagen betreft, voor een gecommunautariseerd stelsel op basis van het recht van het kind en met bedragen die de minimumkosten dekken:

1. *Kinderbijslag als recht van het kind via een eenheidsstelsel.*
Met “recht van het kind” wordt bedoeld dat het basisbedrag van de kinderbijslagen gelijk moet zijn voor alle kinderen en dus niet afhankelijk van het socio-professioneel statuut noch van het gezinsinkomen. “Zo moet elk kind tenminste dezelfde startkansen krijgen door het op basis van zijn bestaan zelf recht op kinderbijslag te geven en het als het ware een eigen inkomen te verzekeren”. Herverdelen tussen hoge en lage inkomens moet via de fiscaliteit, terwijl herverdelen tussen gezinnen met en gezinnen zonder (of met minder) kinderen via de kinderbijslagen moet gebeuren.
Met “eenheidsstelsel” wordt bedoeld dat de kinderbijslagen niet beïnvloed mogen worden door het inkomen noch de beroepssituatie van de ouders (dus gelijke kinderbijslag voor zelfstandigen als voor loon- en weddetrekkenden) noch door de rang (eerste, tweede, derde of volgende kind) op voorwaarde dat het basisbedrag wordt opgetild tot het niveau van de minimumkosten (= minstens reeds het bedrag van de 3de rang). Een eenheidsstelsel dient normaliter gefinancierd uit algemene middelen en impliceert ook een administratieve vereenvoudiging.
2. *Kinderbijslagen die kostendekkend zijn.*
Hiermee wordt bedoeld dat door de kinderbijslagen de minimumkosten moeten worden gedekt die elk gezin met kinderen heeft en dus in elk gezin leiden tot een daling van de levensstandaard. Dit betekent dat het bedrag van de kinderbijslagen moet stijgen samen met de factoren die deze kosten verhogen, zijnde een eventuele handicap en de leeftijd van het kind “Op die manier zou de welvaart van elk gezin met kinderen in Vlaanderen, wat zijn situatie ook is, wezenlijk worden opgetild en dichter aansluiten bij dat van een gezin zonder kinderen met een vergelijkbaar inkomen”.

In 1992 werd door het dagblad “Le Soir” bevestigd dat Vlaanderen meer dan Wallonië gebruik maakt van het statuut van *loopbaanonderbrekers* evenals van het statuut van *werkloosheidsonderbrekers om sociale en familiale redenen* (27.) Dit is dus een Vlaamse klemtoon, die te maken heeft met gezinsbeleid. Deze vaststelling ligt in dezelfde lijn van een bemerking van Professor van Mechelen dat er nog steeds geen bevredigend stelsel is uitgebouwd van *ouderschapsverlof met financiële tegemoetkoming* (25)

Doch er is meer. Op dit ogenblik kent België en trouwens bijna gans Europa het probleem van een lagere geboortegraad dan sterftegraad: de nataliteit compenseert de mortaliteit niet meer (28,29).

Een belangrijke oorzaak hiervan is de hoge werkloosheidsgraad en vooral de jeugdwerkloosheid: Professor Kris Vandenbroeke toonde aan dat een stijging van de werkloosheidsgraad gepaard gaat met een daling van het geboortecijfer en dat een daling van de werkloosheid gevolgd wordt door een stijgend geboortecijfer (30) Een gevolg van de te lage huidige nataliteit is een vergrijzing van de bevolking met een daling van de verhouding tussen het aantal werkenden en niet-werkenden. Dit zal in de nabije toekomst vooreerst tot ernstige moeilijkheden leiden voor de financiering van het Belgisch pensioenstelsel, dat hoofdzakelijk een repartitietelsel is (waarin de actuele werkenden betalen voor de actuele gepensioneerden) en geen kapitalisatiestelsel (waarin de actuele werkenden hun later pensioen opbouwen in een reservepensioenfonds). Deze daling van actieven/niet-actieven zal bovendien ook negatieve gevolgen hebben voor de financiering van de andere SZ-sectoren. Deze vaststelling levert volgende commentaar op van een Vlaams editorialist: “Bij behoud van de huidige vruchtbaarheid steunen de Europese landen af op een ineenstorting van hun stelsels van sociale zekerheid” (29).

Vermelde oorzaak en gevolgen van te lage nataliteit gelden natuurlijk in principe zowel voor Wallonië als voor Vlaanderen, doch aangezien *het geboortetekort actueel sterker uitgesproken is in Vlaanderen* dan in Wallonië (30, 31), zal ook het pensioenprobleem vooral een Vlaams probleem worden na het jaar 2000.

Het is dus van het grootste belang dat Vlaanderen onmiddellijk de gezinsbijslagen (32) en het werkloosheidsvergoedingenbeleid in handen krijgt om een aangepaste kindvriendelijke politiek te kunnen voeren. Hierin tekortschieten zou getuigen van een onverantwoordelijke korte-termijn politiek vanwege de Vlaamse regering.

Efficiëntie van het beleid

Eerzijds legt de wet de bevoegdheid voor het gezinsbeleid bij de gemeenschappen. Dit heeft reeds een aantal initiatieven van de Vlaamse regering tot gevolg gehad zoals de aangepaste ontwikkeling van “Kind en Gezin”, de inspanningen om gezin en arbeid te harmoniseren en de waardige organisatie van het Internationaal Jaar van het Gezin in 1994 in Vlaanderen.

Anderzijds zijn de kinderbijslagen, de voornaamste financieringsbron van het gezinsbeleid, nog steeds in de handen van de centrale regering. Die situatie waarin beleid en financiering niet samenvallen is zowel structureel als van responsabiliseringsstandpunt uit onlogisch. Alles wat met gezinsbeleid te maken heeft, moet zo snel mogelijk, met inbegrip van de financiering ervan, als een homogeen bevoegdheidspakket naar de gemeenschappen worden overgeheveld.

De geldstromen

De BGJG publiceert gegevens uit een socio-demografische studie van de R.K.W; over de kinderbijslagregeling voor werknemers voor het jaar 1993 (Tabel 3) (26).

Tabel 3

	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Rijk
<u>Aandeel in de uitgaven</u>	55,9%	33,8%	10,3%	100%
<u>Gemiddeld bedrag/maand</u>				
per rechthebbende	8.830	9.235	10.858	9.142
per kind	5.057	5.292	5.621	5.179
<u>Bijslagtrekkende gezinnen</u>	57,9%	33,4%	8,7%	100%
<u>Rechtgevende kinderen</u>	57,4%	33,1%	9,6%	100%

Hieruit blijkt dat het % bijslagtrekkende gezinnen in het Vlaamse gewest overeenkomt met de bevolkingsverhouding doch dat het Vlaamse aandeel in de uitgaven lager ligt; dit wordt weerspiegeld in een lager gemiddeld bedrag/maand per gezin en per kind in vergelijking met het Waalse en Brusselse gewest. De oorzaken van deze verschillen liggen in het feit dat er in Wallonië en Brussel relatief meer werklozen met kinderen zijn, meer werklozen die een verhoogde schaal ontvangen (werklozen +6 maanden, gepensioneerden, invaliden, wezen) doch ook in andere factoren die verschillen volgens het gewest, zoals leeftijd en rang van de kinderen, evenals het % gehandicapte kinderen.

Het aandeel van eventueel niet-gerechtigde geldtransfers via het uitgavenkanaal van de kinderbijslagen is waarschijnlijk klein en de transfers vormen dan ook voor de BGJG geen argument in het debat van de communautarisering. De beweegredenen van de BGJG om te pleiten voor de communautarisering van de kinderbijslagen zijn: eigen klemtonen leggen in het gezinsbeleid en dit beleid efficiënter maken.

Indien echter de kinderbijslagen vanaf een bepaald inkomen zouden worden verminderd of afgeschaft, of indien er zou worden gesleuteld aan de belastingsvermindering voor kinderen ten laste, dan zou dit volgens de berekeningen van de BGJG vooral de gezinnen in Vlaanderen treffen en de geldstroom van Vlaanderen naar Wallonië op een ongerechtvaardigde wijze doen toenemen (33).

1.2.2. Gezondheidszorgen

(met inbegrip van beroepsziekten en arbeidsongevallen)

De wet

De bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen bepaalt dat de Vlaamse Raad en de Vlaamse Regering, wat het gezondheidsbeleid betreft, bevoegd zijn voor (2):

1. Het beleid betreffende de zorgenverstrekking (met meerdere uitzonderingen, ondermeer de ziekte- en invaliditeitsverzekering).
2. De gezondheidsopvoeding en de preventieve gezondheidszorg (met uitzondering van de nationale maatregelen inzake profylaxis).

Deze wet heeft voor het gezondheidsbeleid twee belangrijke gevolgen.

Vooreerst laat zij ons toe wat wettelijk reeds verworven is (gezondheidsopvoeding, preventieve gezondheidszorg en delen van de zorgenverstrekking) nu reeds in te vullen via Vlaams parlement en Vlaamse regering.

Verder is door deze wet de aanzet aanwezig om de totaliteit van het gezondheidsbeleid over te dragen aan de volksgemeenschappen. Laten we niet vergeten dat iets analoog gebeurd is met het onderwijs: de gemeenschappen die reeds sinds 1970 beschikken over culturele autonomie, werden 18 jaar later ook bevoegd over het onderwijs.

Het belang van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 kan bijgevolg niet genoeg worden onderlijnd: de inhoud ervan moet dus door onze Vlaamse ontvoogdingsbeweging op grote schaal bij de bevolking verspreid worden.

In aansluiting met deze wet kan eveneens een goede evolutie worden aangestipt: voor het eerst is in de nieuwe Vlaamse regering preventie en zorgenverstrekking nu samengebracht in hetzelfde Vlaams ministerie: dat zal zeker de coherentie van het beleid bevorderen.

Eigen klemtonen

In een BRTN radio-interview zei Dr. André Wynen: “Tant qu’on n’aura pas communautarisé l’assurance maladie on ne pourra pas la réformer, parce que les flamands ne veulent pas le même système que les wallons” (34).

De RIZIV-rapporten van de commissie Jadot over de uitgaven in de ziekteverzekering in het jaar 1992 (35) en 1993 (36) zijn niet alleen interessant omdat ze de reeds vroeger gekende geldstroom van Vlaanderen naar Wallonië op officiële wijze bevestigen, doch ook omdat ze aantonen waar beide volksgemeenschappen verschillende klemtonen leggen.

Zo geeft Wallonië per hoofd van de bevolking duidelijk meer uit dan Vlaanderen voor klinische biologie, medische beeldvorming, medicamenten, raadplegingen bij specialisten en als verpleegdagprijs.

Vlaanderen daarentegen geeft meer uit dan Wallonië in enkele andere gebieden, zoals *verpleegkundige thuiszorgen, rust- en verzorgingstehuizen*, en in mindere mate *tandheelkunde*.

Dit verschil in uitgaven vormt een goede maatstaf voor de verschillende klemtonen, die Vlaanderen en Wallonië in de uitgaven voor de gezondheidszorgen leggen. De beide volksgemeenschappen hebben daartoe het volste recht, dit is een gerechtvaardigde

uiting van de wil tot zelfbestuur; dit veronderstelt nochtans dat beide gemeenschappen dan ook bereid moeten zijn voor deze klemtoonverschillen te betalen.

Een andere uiting van een eigen Vlaamse klemtoon in de gezondheidszorg is de traditioneel grotere belangstelling voor *psychiatrische verzorging* in Vlaanderen dan in Wallonië.

In de organisatie van het gezondheidsbeleid komt de *echelonnering* (1ste echelon: de huisarts; 2de echelon: de raadpleging van de specialist binnen of buiten een ziekenhuis; 3de echelon: het ziekenhuis, lokaal, regionaal, supra-regionaal of universitair) meer en meer aan bod. In deze opvatting heeft de huisarts een coördinerende rol als familiearts, een belangrijke taak is het bijhouden van het centraal medisch dossier, in de wachtdienst en in de preventieve geneeskunde; in principe verwijst hij zo nodig de patiënt naar een specialist; naargelang het geval verwijst deze laatste tenslotte de patiënt naar een aangepast ziekenhuis. Er moet echter ruimte zijn voor uitzonderingen in deze tragsgewijze zorgenverstrekking.

De wens om door echelonnering tot een meer rationeel, beter en goedkoper gezondheidsbeleid te komen, leeft meer in Vlaanderen dan in Wallonië. Hiervan getuigen ondermeer de grotere Vlaamse belangstelling voor de thuisverzorging met ondermeer de palliatieven thuisverzorging, de betere structurele uitbouw van de huisartsgeneeskunde in Vlaanderen, zowel in bepaalde vormen van praktijk (bv. groepspraktijk) als in de verenigingen (de Wetenschappelijke Vereniging van Vlaamse Huisartsen, het Vlaams Huisartsen Instituut, de Unie van Vlaamse Huisartsen Kringen, het Vlaams Huisartsenparlement). Hiervan getuigen ook de lagere uitgaven voor raadplegingen bij specialisten in Vlaanderen in vergelijking met Wallonië.

Op dit ogenblik is er een *overaanbod* van artsen in België in vergelijking met de ons omringende landen; dit overaanbod leidt tot kostenverhoging door overconsumptie en tot minder goede verzorging door onvoldoende ervaring. Ondanks het feit dat dit overaanbod groter is in Wallonië dan in Vlaanderen, (3.794 artsen per 1 miljoen inwoners in het Waalse gewest tegenover 3.244 in het Vlaamse: (37)) is Vlaanderen het meest bereid tot afremming, zoals blijkt uit het recente initiatief van minister Luc Van den Bossche in verband met de organisatie van een toelatingsproef tot de studies van geneeskunde.

Wat de *kwaliteitscontrole* betreft zijn de gegeven richtlijnen in Vlaanderen strikter dan in Wallonië, dit kan worden aangetoond in documenten over hartcatheterisatiecentra (38) en nierdialysedeinsten (39). Deze richtlijnen worden in Vlaanderen bovendien beter aanvaard en nauwkeuriger toegepast.

Er zijn ook verschillen tussen Vlaanderen en Wallonië in de interpretatie van sommige *deontologische* regels. Zo bv. wordt de coderichtlijn met aanbeveling van slechts één kabinet per huisarts in Vlaanderen veel strikter toegepast dan in Wallonië.

De *beleidsbrief "Gezondheidszorg"* van minister Wivina Demeester tijdens de vorige Vlaamse regering (40) getuigde van een globaal concept met volgende basisprincipes:

1. Stimuleren van de zelfstandigheid en de zelfredzaamheid van de patiënten op het hoogst mogelijk kwaliteitsniveau.
2. Voorrang van het beleid aan gezinsondersteunende en aanvullende maatregelen om thuisverzorging zoveel en zolang mogelijk vol te houden.
3. De wenselijkheid van echelonnering in het aanbod.
4. De vraag naar gezondheidszorg moet zoveel mogelijk objectief worden ingeschat op basis van behoeftevariabelen, personenvariabelen en structurele variabelen.
5. Aandacht voor de totale mens met aandacht voor de ethische waarden in de gezondheidszorg.
6. Er moet ook worden gewezen op de verantwoordelijkheid die eenieder heeft voor zijn eigen gezondheid en die van zijn omgeving.

Dezelfde beleidsbrief bevatte ook tal van interessante aandachtspunten, zoals een nieuw investeringsbeleid met responsabilisering, transparantie, vereenvoudiging, beheersbaarheid en gewaarborgde afhandeling; thuisverzorging; palliatieve zorg; zorg voor dementen; centra voor geestelijke gezondheidszorg; psychiatrische ziekenhuizen, psychiatrische verzorgingstehuizen (P.V.T.), beschut wonen; erkennings- en programmatienormen voor ziekenhuizen; kwaliteitsbewaking- en stimulering; financiering van de ziekenhuizen en tegemoetkomingen; huisartsen; verpleegkundigen en paramedici; speciaal onderstandsfonds en sociale ziekten. Zowel het globaal concept als de aandachtspunten van deze beleidsbrief vormen de aanzet van een Vlaams geïnspireerd en toekomstgericht volwaardig gezondheidsbeleid.

De recente oprichting van het *Verbond van Vlaamse Medisch-Wetenschappelijke Verenigingen* is eveneens een initiatief dat getuigt van de wil om eigen Vlaamse klemtonen te leggen in het gezondheidsbeleid, binnen het actueel reeds verworven wettelijk kader.

Gezien de beleidsinzichten en de behoeften van Vlaanderen en Wallonië sterk verschillen, pleiten de Vlaamse OCMW's, in memoranda van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, voor een opsplitsing van het budget bejaardenvoorzieningen van de ziekteverzekering (41, 42).

Uit gesprekken met artsen uit de sector *beroepsziekten* blijken eveneens klemtoonverschillen te bestaan tussen Vlaanderen en Wallonië. Bij de Waalse artsen primeert de bekommernis om het bekomen van een zo hoog mogelijke schadevergoeding van de patiënt; de aandacht voor preventie van beroepsziekten daarentegen is eerder een Vlaamse bekommernis.

Efficiëntie van het beleid

De efficiëntie van het huidig gezondheidsbeleid wordt op dit ogenblik uitgehold door versnippering van bevoegdheden en middelen tussen centrale staat en deelstaten.

Voor een klein land zoals België hadden tot recent nog *zeven ministers* te maken met het gezondheidsbeleid, daar waar twee of maximaal drie zouden volstaan. Welke burger weet nog tot wie hij (zij) zich moet wenden en waarvoor? Dergelijke ingewikkelde constructies brengen de staatshervorming in diskrediet.

Dat de gemeenschappen verantwoordelijk zijn voor het *ziekenhuizenbeleid* doch de financiering van dit beleid een federale bevoegdheid is, is een tweede illustratie van inefficiëntie. Door dergelijke regeling wordt een spaarzaam beleid van de gemeenschappen immers niet gehonoreerd en bijgevolg niet bevorderd.

Het feit dat de gemeenschappen bevoegd zijn voor de *preventieve gezondheidszorg* en de federale staat voor het grootste deel van de *eigenlijke zorgenverstrekking*, ondermeer de ziekte- en invaliditeitsverzekering, is een derde illustratie van inefficiënt beleid. Vooreerst is het in het belang van de conceptuele organisatie en coördinatie van het gezondheidsbeleid, dat preventie en verzorging door dezelfde instantie worden waargenomen. Verder doet een goed preventief gezondheidsbeleid de kosten van de zorgenverstrekking dalen: zo ontstaat er een financiële stimulus voor het preventief beleid. Dit geldt echter alleen voor zover dezelfde overheid verantwoordelijk is voor preventie en verzorging. Wanneer verschillende overheden - zoals nu het geval is - verantwoordelijk zijn voor beide beleidsvormen, valt die financiële stimulus weg en kunnen er zelfs ontbreken via de zorgenverstrekking geldtransfers ontstaan van de deelstaat met goede preventie naar de deelstaat met minder goede preventie. Bijgevolg moeten de gemeenschappen, die nu reeds bevoegd zijn voor het preventief gezondheidsbeleid zo snel mogelijk ook bevoegd worden voor de totaliteit van de zorgenverstrekking.

Wanneer Vlaanderen zal beschikken over de middelen voor een eigen gezondheidsbeleid, zal het ook kunnen zorgen voor aangepaste voorzieningen voor de Vlamingen in *Brussel*. Dit wil zeggen dat Vlaanderen dan officieel zal kunnen en moeten investeren in kwalitatief hoogstaande artsen, medisch en paramedisch personeel, evenals technische infrastructuur, zowel in de bi- als unicommunautaire ziekenhuizen.

De communautarisering zal bovendien een betere waarborg bieden voor de toepassing van de taalwetten in de Brusselse openbare ziekenhuizen dan de huidige regeling.

Responsabilisering

In 1991 bestudeerden centra van de K.U.-Leuven (Economie en Ethiek) en van de U.L. Bruxelles (Dulbea) de medische consumptie vanuit het standpunt van de regionale verschillen en de verschillen per ziekenfonds.

De uitgaven per hoofd lagen in Wallonië hoger dan in Vlaanderen.

Het Leuvense team berekende welk verschil overbleef per provincie en per ziekenfonds, wanneer men rekening hield met alle vastgestelde verklarende variabelen, zoals ouderen, mensen met een ongezond industrieel arbeidsverleden, werklozen e.a. Zelfs na die oefening bleven de uitgaven voor gezondheidszorgen in alle mutualiteiten

(Christelijk, Neutraal, Socialistisch, Liberaal en Beroepsziekenfonds, evenals Hulpkas) per hoofd van de bevolking hoger in Wallonië dan in Vlaanderen (43).

Deze vaststelling berust dus hoogstwaarschijnlijk op een grotere responsabiliseringsgraad in Vlaanderen dan in Wallonië, wat betreft de interactie patiënt-arts-mutualiteit. Welnu, er kan worden verwacht dat deze responsabilisering in elke deelstaat zal toenemen na communautarisering van de gezondheidszorgen.

De geldstromen

Heel wat geduldig opzoekingswerk over de Vlaams-Waalse geldstromen in de gezondheidszorgen (en andere domeinen) werd gedaan door vele stille werkers binnen en buiten de Vereniging van Vlaamse Ziekenfondsen en Vlaams Geneesherenverbond (44, 45, 46).

Uit het rapport Jadot over het jaar 1992 (35) kan berekend worden dat Vlaanderen in dat jaar voor de ziekteverzekering 10,2 miljard frank minder uitgaf dan normaal kon worden verwacht op basis van het aantal verzekerden en Wallonië 8,7 miljard frank meer.

Over de Vlaams-Waalse transfers in de gezondheidszorgen langs de zijde van de inkomsten, worden in dit rapport geen cijfers gegeven. De Christelijke Mutualiteiten schatten het Vlaams-Waals transfer in de ziekteverzekering aan de inkomstzijde voor het jaar 1989 op 17,6 miljard frank (47).

In verband met verzekeringsuitgaven voor beroepsziekten nemen we uit het verslag van Vragen en Antwoorden van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers cijfergegevens over vermeld in tabel 4 (48). De bedragen uitgekeerd in Vlaanderen en Wallonië zijn hier vrijwel omgekeerd evenredig met de bevolkingsverhouding.

Tabel 4: bedrag van de verzekeringsuitgaven (in miljoenen Belgische frank):

	1988	1989	1990	1991
Brussel	297	303	301	307
Vlaanderen	4.284	4.325	4.349	4.644
Wallonië	7.401	7.636	7.682	7.879
Buitenland	2.306	2.240	2.345	2.221
Totaal	14.288	14.504	14.677	15.051

1.2.3. Pensioenen

De wet

De bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen bepaalt dat het Vlaams parlement en de Vlaamse regering, wat de bijstand aan personen betreft, bevoegd zijn voor o.a. het bejaardenbeleid. Er wordt evenwel uitzondering gemaakt voor de vaststelling van het minimumbedrag van de toekenningsvoorwaarden en van de financiering van het wettelijk gewaarborgd inkomen voor bejaarden (2).

Hoewel op dit ogenblik de pensioenen nog een federale (centrale) bevoegdheid zijn, bestaat in de wet dus een logisch aanknopingspunt om de bevoegdheid over de pensioenen eveneens over te hevelen naar de gemeenschappen.

Eigen klemtonen

In de paragraaf over de kinderbijslagen hebben we reeds de te verwachten snellere vergrijzing van Vlaanderen in vergelijking met Wallonië besproken. We hebben daarin eveneens gewezen op de negatieve terugslag van het vergrijzingsfenomeen. De pensioenen in het in België bestaande repartitiestelsel, waarin de huidige actieven betalen voor de huidige gepensioneerden. Daarom wordt actueel gedacht aan een aanvulling van het huidige klassieke pensioenstelsel (*eerste pensioenpijler*) met een uitbreiding van de nu reeds bestaande, doch nog weinig ontwikkelde, bijkomende pensioenstelsels op basis van kapitalisatie: collectieve kapitalisatie in het raam van het tewerkstellend bedrijf (*tweede pensioenpijler*) en individuele kapitalisatie, namelijk pensioensparen (*derde pensioenpijler*). Welnu, waarschijnlijk zal tijdens een afzonderlijk debat in de Vlaamse en Waalse parlementen, de keuze van het aandeel van deze 3 pijlers in de toekomstige opbouw van de pensioenen verschillend zijn.

Bovendien heeft de Vlaamse regering reeds een aantal initiatieven genomen in verband met pensioen- en bejaardenbeleid. Een eerste belangrijk initiatief was de oprichting van een *Vlaams Pensioenfonds* voor haar ambtenaren (49). In dat verband schrijft Professor Robert Senelle: "...Tenslotte kunnen pensioenfonds een zeer belangrijke economische en financiële hefboom zijn.... In de discussie over de overheveling van de sociale zekerheid naar de deelstaten, spreekt men meestal enkel over gezondheidszorg en kinderbijslagen. Onterecht. Een eigen Vlaams pensioenbeleid is essentieel in het kader van de verankering" (50). Minister Wivina Demeester oppert de mogelijkheid dat, bovenop de huidige situatie, waarbij alleen de Vlaamse regering het Vlaams Pensioenfonds stijft, binnenkort de ambtenaren zelf kunnen intekenen op dit fonds. Volgens haar kan het Pensioenfonds "het embryo vormen, waarrond de Vlaamse overheid via een kapitalisatiestelsel, middelen in de Vlaamse economie kan reinjecteren" (51)

Een ander initiatief van de Vlaamse regering in verband met het bejaardenbeleid is de ondersteuning van het bouwen van *serviceflats* voor bejaarden bij middel van belastingsvoordelen (52).

In een *document* van december '94 (53) pleit het *Vlaams Verbond voor Gepensioneerden (V.V.V.G.)* voor de communautarisering van de sociale zekerheid in

het algemeen en van de pensioensector in het bijzonder. Concreet legt het V.V.V.G. volgende klemtonen:

1. Het *huidige gemiddelde pensioenbedrag* voor België (22.960 BEF/maand) en a fortiori voor Vlaanderen (22.789 BEF/maand) is te laag.
Daarom worden volgende concrete voorstellen bepleit:
 - * Optrekken van de pensioenen voor personen onder de armoedegrens.
 - * Toekennen van een huursubsidie aan de personen met bovenvermeld gemiddeld gezinspensioenbedrag en zonder eigen woning, met de bedoeling deze groep niet onder de armoedegrens te laten zakken.
 - * De pensioenaanpassingen gedurende een bepaalde periode te laten gebeuren volgens het principe “centen in plaats van percenten”, zodat de personen met een klein pensioenbedrag een inhaalbeweging kunnen maken.

2. Een *Vlaams publiek debat* is wenselijk over:
 - * het *toekomstig pensioensysteem*: behoud van het huidige repartitiestelsel of (eventueel gedeeltelijke, geleidelijke) vervanging door een kapitalisatiesysteem, gebaseerd op bijdragen naar vermogen en verdeling volgens het principe van solidariteit.
 - * de *huidige geboortepolitiek* die de achtergrond vormt van de huidige pensioencrisis.

Efficiëntie van het beleid

Het bejaardenbeleid toevertrouwen aan de gemeenschappen en het pensioenbeleid federaal houden mist logica. Dit systeem kan wellicht dienst doen als een geleidelijke overgang naar een geïntegreerd bejaardenbeleid, met inbegrip van het pensioenbeleid, als bevoegdheid van beide deelstaten.

Responsabilisering

Zowel het kapitalisatie- als het repartitiestelsel zijn op zich waardevol voor de pensioenopbouw en in beide stelsels kan het interpersoonlijk solidariteitsprincipe worden toegepast. Een voordeel van het kapitalisatiestelsel is de responsabilisering van de actueel werkende generatie, zonder het moeilijk voorzienbaar risico de daarop volgende generaties overmatig te belasten. Daarom is een uitbreiding van de tweede pensioenpijler perfect verdedigbaar.

Een uitbreiding van de derde pensioenpijler is eveneens verdedigbaar omdat individuele responsabilisering een moreel eerbaar en economisch gezond principe is.

De geldstromen

In hogervermeld document van december '94 publiceerde het V.V.V.G. cijfers over de gezamenlijke uitgaven voor pensioenen van werknemers en zelfstandigen, evenals voor het gewaarborgd inkomen van bejaarden met als bronnen: RVP - 1993 voor de pensioengegevens en NIS - 1991 voor de bevolkingsgegevens (Tabel 5, 53)

Tabel 5

	Pensioenen uitgaven /maand (BEF)	N gerechtigden	gemiddeld pensioen per gerechtigde per maand (BEF)	N Inwoners	gemiddeld pensioen per inwoner per maand (BEF)
Vlaanderen	19.437.528.000	852.909	22.789	5.767.856	3.370
Brussel	3.574.490.000	157.476	22.698	960.324	3.722
Wallonië	11.575.043.000	496.044	23.334	3.258.795	3.552
Rijk			22.960		
Vershil W - V			545		182

Hieruit volgt een minderontvangst voor Vlaanderen van 5,6 miljard BEF/jaar, wanneer het aantal gerechtigden als norm wordt gebruikt (852.909 gerechtigden x 545 BEF = 464.835.000 per maand x 12 = 5.578.020.000 BEF per jaar) en, een minderontvangst van 12,6 miljard BEF per jaar, wanneer het aantal inwoners als norm wordt gebruikt (5.767.856 inwoners x 182 BEF = 1.049.750.000 BEF per maand x 12 = 12.579.000.000 BEF per jaar).

1.2.4. Werkloosheidsvergoedingen

De wet

Volgens de bijzondere wet van 8 augustus 1988 tot hervorming van de instellingen, zijn de deelstaten weliswaar nog niet bevoegd voor het werkloosheidsvergoedingenbeleid doch wel in ruime mate voor de economie en de werkbemiddeling. De wet zegt meer bepaald dat de Vlaamse Raad en de Vlaamse Regering in het Vlaamse gewest volgende bevoegdheden van de gewestorganen uitoefenen (2):

- wat de economie betreft:
 1. Het economisch beleid met beperkingen
 2. De gewestelijke aspecten van het kredietbeleid met inbegrip van de oprichting en het beheer van de openbare kredietinstellingen
 3. Het afzet- en uitvoerbeleid met beperkingen
 4. De aanvullende of suppletieve hulp aan landbouwbedrijven

5. De natuurlijke rijkdommen

- wat het tewerkstellingsbeleid betreft:

1. De arbeidsbemiddeling
2. De programma's voor wedertewerking van de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen of van de daarmee gelijkgestelde personen met uitzonderingen
3. De toepassing van de normen betreffende de tewerking van buitenlandse arbeidskrachten

Niemand zal het nauwe verband ontkennen tussen economie en tewerking enerzijds, en werkloosheidsvergoedingen, SZ in het algemeen en fiscaliteit anderzijds.

Eigen klemtonen

We moeten de moed hebben om enkele in de vergeethoek geraakte standpunten terug in het publiek debat te gooien: het *recht op* (minstens deeltijdse) *arbeid* voor iedereen en de *plicht om te arbeiden* in ruil voor een werkloosheidsvergoeding. Enerzijds leert de ervaring dat, indien aan het recht op arbeid niet wordt tegemoet gekomen, een groep werklozen ontmoedigd en verbitterd wordt. Overheid en werkgevers mogen bijgevolg op zijn minst deeltijds werk niet ontmoedigen. Anderzijds mogen vergoeding en arbeid (voor arbeidsbekwame personen) niet ontkoppeld worden. De ervaring leert immers ook dat een andere groep werklozen zich in de combinatie van werkloosheidsvergoeding en zwartwerk installeert. Het herstel van het principe “Voor vergoeding hoort arbeid” in de praktijk zal durvend denkwerk van de overheid vergen.

Professor Josse Van Steenberghe, Rector van de UIA, ziet als actueel grootste sociaal probleem de uitsluiting uit het arbeidscircuit en stelt drie richtingen van oplossing voor. Vooreerst pleit hij voor *preventie*: “Voorkomen is het eerste wat we moeten doen. Dat vergt ingrepen in het onderwijs, vorming, gezondheids- en werkgelegenheidsbeleid... De preventiegedachte is een Nederlandse idee”. Daarnaast pleit hij voor een *herdefiniëring van het begrip arbeid* als het zich nuttig inzetten voor anderen, en voor een daaraan gekoppeld *basisinkomen*: “Een huisvrouw die voor man en kinderen bezig is, of iemand die zijn of haar zieke ouders verzorgt, werkt. Ik pleit hiermee niet voor de “vrouw aan de haard”. Ik bepleit voor mannen en vrouwen een loopbaan die zich deels in het “gewone” en deels in het “andere” arbeidscircuit afspeelt...De nieuwe maatschappelijke nuttigheidsgedachte groeide vooral in Vlaanderen en Nederland” (54)

Economisch beleid, arbeidsbemiddelingsbeleid, werkloosheidsvergoedingenbeleid, evenals het SZ-beleid in het algemeen en het fiscaal beleid, zijn logischerwijze nauw met elkaar verbonden.

Daarom is het niet verwonderlijk dat de Vlaamse regering samen met de Vlaamse werkgevers en vakbonden recent een werkgelegenheidsakkoord ondertekenden met sterk economische inslag, dat de ondernemingen betere mogelijkheden biedt om te investeren en om werkgelegenheid te scheppen (55). Daarin is de mogelijkheid voorzien om de fiscale of parafiscale lasten voor bedrijven te verlagen (56, 57).

Het is opvallend dat V.E.V.-voorzitter Johan De Muynck, die zich lovend uitsprak over hogervermeld werkgelegenheidsakkoord op Vlaams vlak, heel wat minder gelukkig was met de sociaal-economische en begrotingspolitiek op federaal niveau: “De begroting 1996 is een gemiste kans en het meerjarenplan voor de werkgelegenheid biedt geen perspectief op minder werkloosheid. Lastenverhogingen domineren uitgavensaneringen, eenmalige ingrepen halen het op structurele maatregelen, er werd onvoldoende rekening gehouden met Vlaamse prioriteiten, er is geen perspectief op een tastbare bijkomende vermindering van de sociale lasten of een meer flexibele werking van de arbeidsmarkt” (55).

Deze verschillende besluitvorming tussen Vlaams en federaal niveau is een resultaat van *verschillende sociaal-economische tendenzen*, waarbij Vlaanderen meer de klemtoon legt op privaatininitiatief en Wallonië meer op staatstussenkomst.

Onder de titel “Chômage: quels transferts?” trachtte “Le Soir” in september ‘92 een mistgordijn op te hangen rond de geldtransfers tussen Vlaanderen en Wallonië in de sector van de werkloosheidsvergoedingen: de krant beklemtoonde dat in sommige subsectoren Vlaanderen meer uitgaf dan Wallonië” (27). Het bericht werd gretig overgenomen door de groepen in de media die de communautarisering van de SZ vijandig gezind zijn. Doch de puntjes werden op de “i” gezet o.a. in “De Standaard” door te stellen dat, voor alle subsectoren in de werkloosheidsvergoeding samen, het Vlaamse aandeel in de uitgaven 55% bedroeg, dus duidelijk lager dan het Vlaamse bevolkingspercentage. (58).

Niettemin onthouden we uit die discussie dat Vlaanderen in sommige subsectoren relatief meer uitgeeft dan Wallonië, namelijk voor *loopbaanonderbreking, werkloosheidsonderbreking om sociale en familiale redenen, tijdelijke werkloosheid en brugpensioenen*. Dit zijn dus eigen Vlaamse klemtonen in het werkloosheidsvergoedingenbeleid, waarvoor Vlaanderen trouwens globaal ruim betaalt.

Een andere Vlaamse klemtoon in het werkloosheidsvergoedingenbeleid komt tot uiting in een relatief *groter aantal schorsingen van langdurig werklozen* in vergelijking met Wallonië. Uit cijfers afkomstig van minister van arbeid Miet Smet over het jaar 1991 bleek dat hoewel het Vlaamse aandeel in de langdurige werkloosheid kleiner was dan het Waalse, het Vlaamse aandeel in de geschorsten wegens “abnormaal langdurige werkloosheid” in dezelfde groep meer dan tweemaal zo groot was dan het Waalse. Een sluitende verklaring voor deze verschillen kon niet worden gegeven zodat moet worden besloten tot een verschillende toepassing van de wetgeving, door Vlaanderen en Wallonië als een belangrijk element (59).

Deze feiten zijn conform met de vaststelling dat de werkloosheidsvergoeding in Wallonië eerder als een recht wordt beschouwd, terwijl ze in Vlaanderen eerder wordt aangevoeld als iets dat zo snel mogelijk moet worden vervangen door een werkvergoeding.

Efficiëntie van het beleid

Er is een logisch *verband tussen tewerkstellingsbeleid (actueel grotendeels een bevoegdheid van de deelstaten) en werkloosheidsvergoedingenbeleid (actueel een bevoegdheid van de centrale staat)*.

Er is vooreerst een structureel verband. Beiden hebben te maken met hetzelfde probleem: de werkloosheid. Zo zal een correct werkloosheidsvergoedingenbeleid de taak van het werkbemiddelingsbeleid vergemakkelijken en omgekeerd.

Doch er is bovendien een financieel verband tussen beiden: een goed tewerkstellingsbeleid is gunstig voor het budget van het werkloosheidsvergoedingenbeleid. Dit in principe stimulerend financieel effect zal echter slechts tenvolle werken wanneer beide bevoegdheden en budgetten bij dezelfde instantie berusten.

Zowel structurele als financiële argumenten pleiten dus voor een overheveling van het werkloosheidsvergoedingenbeleid naar de deelstaten. Hoewel Professor Bea Cantillon een splitsing van de SZ op korte termijn niet genegen is, verklaart zij: “Het gezondheids-, gezins-, tewerkstellingsbeleid in Vlaanderen en Wallonië kan dermate divergeren dat een herdenking van het bijbehorend stelsel van uitkeringen zich opdringt. Het argument van homogene bevoegdheden is een sterk argument” (31).

Er is echter ook een logisch *verband tussen economisch- en tewerkstellingsbeleid enerzijds en fiscaal evenals SZ-beleid anderzijds*.

Economisch- en tewerkstellingsbeleid kunnen slechts op een efficiënte wijze worden gevoerd, wanneer dezelfde instantie kan beslissen over loonkosten, dit wil zeggen over belastingdruk en sociale bijdragen.

2. DE BAGATELLISERING VAN DE VLAAMS-WAALSE GELDSTROOM IN DE SZ

Het is logisch dat tegenstanders van de communautarisering van de SZ het bedrag van de vermelde geldstroom zoveel mogelijk trachten af te zwakken tot er nog een minuskuul pakketje overblijft.

Hierbij wordt de salamitaktiek gebruikt, waarbij meer en meer schijfjes worden weggesneden en als onbespreekbaar van tafel worden geveegd.

2.1. Splitsing van de uitgavenverschillen in categorieën

Voor de hogere uitgaven in Wallonië worden in meerdere publikaties twee soorten mechanismen verantwoordelijk gesteld : enerzijds de "objectieve" (of verklaarbare), die o.a. verband houden met demografische verschillen en verschillen in werkloosheidspercentage, anderzijds de "subjektieve" (of niet-verklaarbare), die blijkbaar te wijten zijn aan een verschillend gedragspatroon in Wallonië t.o.v. Vlaanderen.

Twee onafhankelijke onderzoeksgroepen uit de K.U.Leuven en de U.L.Bruxelles, aangezocht door minister Busquin, slaagden er inderdaad bijlange niet in een verklaring te vinden voor de totaliteit van de uitgavenverschillen in de ziekteverzekering (60, 43). Dit verschillend gedrag wordt ook bevestigd uit "onverdachte" hoek. Op 27.03.91 verklaarde syndicale artsleider Wynen in Louvain-la-Neuve dat de controle in de ziekte- en invaliditeitsverzekering veel lakser is aan Waalse kant (61). En op 23.03.91 zei vakbondsleider Cortebeeck in De Haan: "Jean en Pierre worden gemakkelijker als invalide erkend dan Jan en Piet. L'inspecteur du chômage grijpt minder vlug in dan de werkloosheidsinspekteur. De Vlaamse arbeidsbemiddelingsdienst VDAB helpt Nora vlugger aan weerwerk dan de Waalse arbeidsbemiddelingsdienst FOREM dit doet voor Cora (62).

Ook in het IRES-rapport van de Université Catholique de Louvain over de SZ kan men lezen: "Les dépenses sont, toutes proportions gardées et dans la plupart des secteurs, supérieures en Wallonie à ce qu'elles seraient sil les comportements étaient identiques à ceux observés au nord du pays" (63).

In een interview met "De Morgen" zegt de Luikse Prof. in bevolkings- en openbare economie Pierre Pestieau: "Het is belangrijk dat men beseft dat de problemen rond de transfersniet enkel gebaseerd zijn op structurele en objectieve factoren. Een vierde heeft te maken met culturele factoren. Men moet dat durven toegeven" (64).

In verband met vermelde indeling van uitgavenverschillen in twee categorieën hebben wij enkele bemerkingen (zie tabel 6) :

a) Men kan moeilijk geloven dat de overheid - zelfs indien ze dat zou willen - in staat is dit verschillend gedragspatroon te voorkomen of te corrigeren, tenzij door overdracht van de inrichting en de financiering van de SZ naar beide deelstaten.

Tabel 6:

	VL - W verschillen in UITGAVEN SZ	VL - W verschillen in ONTVANGSTEN SZ
GERECHTVAARDIGD	- hogere pensioenen in W. (vroeger hoger loon) - hogere gezinsbijslagen in W (voor zover door meer kinderen met hogere leeftijd en rang, meer wezen, meer gepensioneerden met kinderen)	
NIET GERECHTVAARDIGD (gedeeltelijk verschillend gedrag met individuele verantwoordelijkheid)	- hogere medisch-technische uitgaven in Wallonië - groter % invaliden in W. - groter % beroepszieken in W. - kleiner % schorsing langdurig werklozen in W.	idem idem idem - betalingsachterstand werkgevers in Wallonië
NIET GERECHTVAARDIGD (verschillend gedrag met collectieve verantwoordelijkheid)	- groter % gepensioneerden in W. - groter % werklozen in W.	- grotere deelname aan openbaar ambt in W. idem idem

b) Sommige verklaarbare mechanismen zoals de hogere Waalse pensioenen, voor zover zij het gevolg zijn van de vroegere hogere Waalse lonen zijn inderdaad gerechtvaardigd. Dat de hogere Waalse gezinsbijslagen gedeeltelijk verklaard worden door het feit dat er in Wallonië meer kinderen met hogere leeftijd en rang, evenals meer wezen en meer gepensioneerden met kinderen zijn, is ook gerechtvaardigd. Doch niet alles wat verklaarbaar is, is daarom automatisch gerechtvaardigd. Zo is het relatief groter aantal artsen in Wallonië waarschijnlijk mede verantwoordelijk voor het hogere medische verbruik, doch het lijkt me niet evident dat Vlaanderen daarvoor moet betalen. Andere niet gerechtvaardigde oorzaken van hogere Waalse uitgaven zijn het groter % invaliden, het groter % beroepszieken (65) en het kleiner % schorsingen van langdurig werklozen in Wallonië (59), voor zover dit alles een gevolg is van een verschillende toepassing van de criteria. Verder merkt Prof. André Decoster van EHSAL op in verband met de hogere uitgaven voor pensioenen en werkloosheid in Wallonië: "De gepensioneerde Waal is niet verantwoordelijk voor de demografische

structuur in Wallonië en de werkloze in Henegouwen is niet verantwoordelijk voor de hogere werkloosheidsgraad. Maar geldt dit ook op het kollektieve vlak?" (66).

c) De grens tussen categorieën, hetzij verklaarbaar of niet, hetzij gerechtvaardigd of niet, die allen goed en wel transfers vertegenwoordigen, is dikwijls wazig, zodat hierover oeverloze discussies kunnen worden gevoerd, hetgeen in de kaart speelt van de tegenstanders van de communautarisering. Dit steekspel is nu al jaren bezig.

2..2 "Inkomstenverschillen = vanzelfsprekende solidariteit"

Het grootste deel van de Vlaams-Waalse transfers in de SZ loopt via het kanaal van de ontvangsten (= inkomsten). Door de tegenstanders van de communautarisering van de SZ wordt dit ganse pakket onder het etiket "vanzelfsprekende solidariteit" als onaanvechtbaar van tafel geveegd.

Onze bemerkingen (zie tabel 6) :

a) Oorzaken van deze kleinere SZ inkomsten zoals de iets oudere Waalse bevolking en de hogere Waalse werkloosheidsgraad op zich hebben we reeds besproken : hiervoor bestaat geen individuele doch wel een kollektieve Waalse verantwoordelijkheid. Bemerk evenwel dat beide factoren niet alleen hogere uitgaven doch ook lagere ontvangsten in de SZ veroorzaken.

b) Bovendien zijn er voor de lagere Waalse SZ inkomsten andere voor discussie vatbare oorzaken aanwezig :

- het reeds vermelde duidelijk groter % van invaliden en beroepszieken in Wallonië (65), met eveneens terugslag op SZ uitgaven en ontvangsten,
- het ook reeds vermelde kleiner % schorsingen van langdurig werklozen in Wallonië (59), met weerom terugslag op SZ uitgaven en ontvangsten,
- de grotere betalingsachterstand van werkgevers in Wallonië inzake RSZ (67),
- doch vooral de duidelijk grotere deelname van Wallonië aan het openbaar ambt. Volgens Vlaamse criteria is er in Wallonië een overtal van 45.000 (68) tot 53.000 (69) jobs in deze sektor, wat natuurlijk gepaard gaat met een duidelijk lagere SZ inbreng, gezien de staat hier de werkgever is.

Het verschillend sociaal-ekonomisch gedrag van Vlaanderen en Wallonië is een zeer belangrijke faktor in de geldtransfers. "Wij hebben geen traditie van al onze zorgen op

de staat te gooien. Laat ons dan." zei Rector R. Dillemans, in een pleidooi om delen van de SZ te communautariseren, tijdens zijn openingsrede van het academiejaar in september '92 (70).

2..3. Beperking tot geneeskundige verzorging

Een derde taktische zet van de tegenstanders van de communautarisering van de SZ, is de transferdiscussie te beperken tot één sektor, namelijk die van de gezondheidszorg.

Door de combinatie van vermelde drie deeltactieken trachten zij het jaarlijks geldtransfer van nu meer dan 100 miljard frank te herleiden tot enkele miljarden.

Sterker zelfs: sommigen slagen erin de Vlaams-Waalse geldtransfers, door interpretatieve studies gebaseerd op hypothesen, om te toveren tot transfers in de andere richting (71); een dergelijke studie werd overigens deskundig weerlegd door J. Diels van de christelijke mutualiteiten (72).

Het is belangrijk te waarschuwen voor het ophangen van mistgordijnen rond de feitelijke Vlaams-Waalse transfercijfers door afknabbelende interpretatieve studies van deze cijfers, gepubliceerd in het verleden en nog te verwachten in de toekomst, in het licht van de geladen politieke context.

3. COMMUNAUTARISERING VAN SZ EN SOLIDARITEIT

In discussies over de communautaire opdeling van de SZ rijst dikwijls de opwerping "En wat doet ge met de solidariteit?"

Deze opwerping ligt des te gevoeliger omdat de Vlaamse beweging steeds een solidariteitsbeweging is geweest en dit uitdrukkelijk wil blijven.

Wij wijzen de beschuldiging van gebrek aan solidariteit categoriek van de hand op basis van volgende argumenten :

3.1. Solidariteitsniveaus

Wij verwerpen het christelijk-humanistisch solidariteitsprincipe in de SZ hoegenaamd niet doch wij maken een onderscheid tussen verschillende solidariteitsniveau's : de automatische solidariteit tussen de leden van een zelfde volksgemeenschap, die, verbonden door een zelfde arbeids- en uitgavenmentaliteit, het recht hebben op de vruchten van hun werk, de wenselijke doch te bespreken solidariteit

tussen verschillende deelstaten, tussen staten in Europees verband en de eveneens wenselijke doch te bespreken wereldsolidariteit. De solidariteit met Wallonië zie ik op het tweede niveau.

Hogervermeld rangordeprincipe in de solidariteit wordt eveneens gehuldigd door Minister van Sociale Zaken Magda De Galan, die aan inwoners van België voorrang zal geven op buitenlanders bij niertransplantaties (73).

Een ander voorbeeld: Prof. Guy Spitaels drukt de vrees uit dat door een mogelijke toetreding van Oost-Europese landen tot de E.U., het huidige Europese steungeld aan Wallonië zal voorbijgaan (74).

Vlaanderen heeft van Wallonië geen lessen in solidariteit te ontvangen.

3.2. Solidariteit en rechtvaardigheid

Solidariteit moet steeds gebaseerd zijn op rechtvaardigheid.

De huidige Vlaams-Waalse geldtransfers in de SZ zijn *onrechtvaardig groot*.

Uit de studie van de Vlaamse universitaire onderzoeksgroep SZ 2002 over het jaar 1990 blijkt een belangrijk verschil te bestaan tussen het gemiddelde Vlaamse en Waalse primair inkomen, d.w.z. het inkomen voor verrekening van belastingen en SZ (VL: 563.838 fr.; W.: 495.719 fr.). Na verrekening van deze elementen dalen deze cijfers tot 483.001 fr. (VL) en 480.325 fr. (W.) (20). Zo wordt een verschil van 12,08% in het primair inkomen gereduceerd tot een verschil van 0,55% in het beschikbaar inkomen (tabel 7): dat is wel een zeer grote sprong. Het beeld van de melkkoe is dus wel terecht.

Tabel 7

Gemiddeld inkomen		1990	
	Primair inkomen (in frank)	Beschikbaar inkomen (in frank)	Vershil in %
VL.	563.838	483.001	12,08
W.	495.719	480.325	0,55

Deze automatische, onvoorwaardelijke en ondoorzichtige oversolidariteit is onrechtvaardig. Deze oversolidariteit wordt trouwens bevestigd door vergelijking met andere Europese federale landen : het globaal transferbedrag van Vlaanderen naar Wallonië maakt 10% van het Vlaamse B.R.P. uit en Wallonië haalt 25% van zijn B.R.P.

uit transfers (75, 76). In andere Europese landen liggen die interregionale transfercijfers aan de donorzijde rond de 5% en aan de receptorzijde rond de 9% (77, 78). Volgens Prof. Dirk Heremans (Ekonomie K.U.Leuven) is het Vlaams-Waalse geldtransfer groter dan dat van West-Duitsland naar de voormalige D.D.R. (77).

Gewezen Minister-President van de Vlaamse Regering Gaston Geens schreef: “Wallonië kan niet eeuwig teren op massale transfers binnen België: het heeft alleszins geen voldoende politieke en demografische macht - 1% van de bevolking van de E.G. - om binnen Europa massale en onvoorwaardelijke financiële transfers af te dwingen. In België mag dit ook niet langer het geval blijven... De Franstaligen willen de vereeuwiging van de transfers bekomen. Wij mogen niet in die val trappen” (79).

De huidige Vlaams-Waalse geldtransfers zijn niet enkel onrechtvaardig omwille van de besproken overdreven omvang doch bovendien omdat zij voor een groot deel het gevolg zijn van een *verschillend gedrag* van beide volksgemeenschappen met terugslag op zowel uitgaven als inkomsten. Dit verschillend gedrag uit zich in voor kritiek vatbare akten met individuele verantwoordelijkheid (bv het verschillend gebruik van technische middelen in de gezondheidszorg) doch ook in bediskussieerbare toestanden met kollektieve verantwoordelijkheid (bv de grotere Waalse deelname aan de openbare sektor) (zie tabel 6).

Dergelijke gedragsverschillen tussen verschillende volksgemeenschappen kunnen enkel worden opgevangen door communautarisering van de SZ.

3.3. Solidariteit en verantwoordelijkheid

Solidariteit moet steeds gebaseerd zijn op verantwoordelijkheidszin.

3.3.1. De Vlaamse "overschotten" van de SZ werden in het recente verleden systematisch overgeheveld naar Wallonië. Zij werden dus niet gebruikt om een *reserve* aan te leggen voor onze kinderen en kleinkinderen. Dit dreigt, samen met de toenemende Belgische staatsschuld, die voor een groot deel werd opgebouwd om de Vlaams-Waalse oversolidariteit te financieren, een onhoudbare belasting te worden voor de SZ van de komende generaties, niet alleen in Vlaanderen doch ook in gans België. Schatkist-topman Grégoire Brouhns schrijft: “Ik geloof dat de strategie voor een afbouw van de schuldratio toch zeer belangrijk is voor de toekomst van onze bevolking...Vooral omdat we de demografische schok van de jaren 2015-2020 moeten voorbereiden...De

toestand van de openbare financiën stelt een generatieprobleem. Dat impliceert dat de sanering vandaag moet gebeuren” (80).

Dit is de ontzettende verantwoordelijkheid van ons allen doch vooral van de vakbonden, mutualiteiten en werkgeversorganisaties. Het ogenblik is gekomen dat deze bonden, net als de politieke partijen het reeds deden, zich eveneens verder aanpassen aan de evolutie van de Belgische eenheidsstaat naar twee deelstaten : zowel de Belgische staatsfinanciën, de Vlaamse deelstaat en op termijn ook de Waalse deelstaat zullen goed varen bij deze responsabilisering.

- 3.3.2. De huidige Vlaams-Waalse geldstroom gaat inderdaad bovendien in tegen de responsabilisering en dus tegen de *emancipatie* van het Waalse volk. Een politiek volwassen geëmancipeerd volk wijst profitariaat van de hand. Ouders die hun kinderen financieel verwennen, bewijzen hun een slechte dienst.

In het rapport van de Vlaamse onderzoeksgroep SZ 2002 wordt een simulatiestudie vermeld over de dekkingsgraad van de SZ (aandeel SZ-uitgaven betaald met sociale bijdragen) tussen 1990 en 2010 in de drie gewesten. Hierbij werd uitgegaan van drie hypothesen: de huidige economische verschillen tussen de gewesten blijven gelijk, nemen toe of nemen af. In de drie hypothesen blijft de dekkingsgraad van de SZ in Vlaanderen schommelen tussen 96 en 97% (blijft Vlaanderen dus nagenoeg zelfbedruipend), in Wallonië tussen 68 en 73% (20, 81). Met andere woorden, mits de nodige reserve voor simulatiestudies, bieden langdurige geldtransfers geen toekomstperspectief voor Wallonië.

In 1991 besloot IRES, het sociaal-ekonomisch onderzoekscentrum van de U.C.L., dat het regionaal opdelen van de gezondheidszorgen niet tot dramatische toestanden zou leiden in Wallonië (63). In dat verband zegt Prof. Danny Pieters: “Het argument dat de sociale zekerheid een moet blijven omdat de splitsing een ramp zou zijn voor Wallonië ergert me overigens. Dat getuigt van een koloniale houding t.o.v. Wallonië dat zogenaamd niet verder kan zonder Vlaanderen” (82). En het PS-bureau deelde mee voorstander te zijn van een federalisme dat op verantwoordelijkheid berust (83). Dit zijn misschien schuchtere voorboden van een beginnende mentaliteitsommekeer. De huidige goede samenwerking tussen vorsers van de K.U.Leuven en U.C.L. bevestigt in elk geval de stelling "Les bons comptes font les bons amis".

- 3.4. Solidariteit in verleden en toekomst

3.4.1. Een dikwijls geformuleerde opwerping tegen de toewijzing van de SZ aan beide gemeenschappen is de stelling dat vroeger, toen Wallonië welvarender was, de geldstroom van Wallonië naar Vlaanderen liep.

De uitgebreide SZ zoals we die nu kennen, dateert pas van na de laatste wereldoorlog. Voor die periode kan men wel spreken over tewerkstelling van Vlamingen in Waalse industriebekkens, doch dit is iets anders dan transfers in de SZ; bovendien hebben deze Vlamingen die omwille van het werk naar Wallonië verhuisden, ook bijgedragen tot de welstand van Wallonië en zich op een loyale wijze in het nieuwe milieu geïntegreerd.

Uit een studie van Professor J. Hannes (VUB en RUG) blijkt overigens enerzijds dat Vlaanderen in de periode 1830-1914 zelfbedruipend was (het % afgedragen belastingen stemde overeen met het bevolkingspercentage), doch anderzijds dat Vlaanderen door het Belgisch investeringsbeleid niet werd verwend: het % van de openbare investeringen (wegen, spoorwegen, waterwegen) in Vlaanderen was duidelijk kleiner dan het bevolkingspercentage (84).

Tenslotte leren we uit de wet van 4 augustus 1930 op de kinderbijslagen dat de compensatiekassen die minder inkomsten hadden dan de bijslagen, die ze moesten uitkeren, deze bijslagen moesten verminderen. De kassen die een overschot hadden, moesten de helft van dit overschot doorstorten aan een nationale kas en de andere helft mochten ze gebruiken om de kinderbijslag voor de eigen gerechtigden te verhogen (85, 86). Het gevolg hiervan was dat Vlaamse gezinnen minder kinderbijslag kregen omdat er onvoldoende inkomsten in de kas vloeiden en dat Waalse gezinnen een hogere kinderbijslag kregen omdat er in Wallonië overschotten waren. De SZ was dus helemaal niet het stelsel van kommuniserende vaten dat we nu kennen.

3.4.2. Een andere populaire stelling luidt dat de Vlaams-Waalse geldstroom weldra zal omkeren. Dit werd ondermeer beweerd door ACV vakbondsleider Peirens (87) en oud-minister Willockx. Zij steunen zich hierbij op de tragere aangroei van de jongere lagen van de Vlaamse bevolking.

Volgens de simulatiestudie van M. Dethée (SERV) zal, alleen rekening houdend met de huidige demografische evolutie, de SZ-transfer in het jaar 2040 nog steeds in Noord-Zuid richting verlopen ten bedrage van 42,8 miljard frank (18). Een simulatiestudie van Professor Paul Van Rompuy over de gewestelijke dekkingsgraad van de SZ tot 2050 leert dat die in Vlaanderen op dat ogenblik nog steeds groter zal dan in Wallonië (88). Toegegeven, simulatiestudie zijn

voorwaardelijk en betwistbaar doch “weldra omkering” - uitspraken zonder studies wellicht nog meer.

3.5. Solidariteit en loyauteit

Tenslotte is solidariteit gebaseerd op loyauteit. Ondanks de ruime Noord-Zuid geldstroom via de SZ en andere kanalen wordt Vlaanderen door politiek Wallonië permanent chronisch vernederd : denk aan het derde geweststatuut van Brussel, tot stand gekomen door het samenspannen van Wallonië met de unitaristische lobby, denk aan de versterking en uitbreiding (tot de bestuurders) van de faciliteiten op de taalgrens en in de Brusselse randgemeenten, aan de weigering om het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde te splitsen voor de federale verkiezingen, denk aan de school- en andere pesterijen in Voeren en in Komen. Daar bovenop komen de intermitterende acute vernederingen zoals het Waalse diktaat van de wapenvergunningen, het veto van Prof. Spitaels tegen de samenwerking van Sabena met K.L.M., de belediging (“Gauleiter”) van toenmalig minister Moureaux aan het adres van minister-president Van den Brande, de weigering van minister Dehousse om Nederlands te spreken in Oostende, en het incident met de Van Hool-bussen.

Dit laatste leverde volgende commentaar op: “Vlaanderen wordt op deze manier beroofd van zowat 200 arbeidsplaatsen gedurende drie jaar, terwijl het contract Wallonië nauwelijks een paar tijdelijke betrekkingen oplevert...ACV-metaal stelde dat de federale loyauteit een éénrichtingsverkeer is dat het uiteendrijven van het land in de hand werkt” (89).

Zelfs de meest goedgezakkige Vlaming neemt het moeilijk, tegelijk geldschiet te zijn, en gekrenkt te worden. Het is duidelijk dat politiek-culturele loyauteit een essentiële voorwaarde is, zelfs voor het gedeelte in de geldstroom met gerechtvaardigd mechanisme.

4. ECONOMISCHE EN MONETAIRE UNIE (E.M.U.) VERSUS SZ-ORGANISATIE

Een door Belgisch-unitaristische kringen verspreide opvatting is dat een gecommunautariseerde SZ niet verenigbaar zou zijn met de Belgische E.M.U.

In zijn studie “L’organisation de la sécurité sociale dans les états fédéraux” (90) komt Michel Voirin (Département sécurité sociale, Bureau international du travail) tot volgende vaststellingen:

- In de meeste federale staten wordt op wetgevend vlak in de SZ door de federale wetgever ruimte gelaten voor concurrerende of complementaire bevoegdheden van de deelstaten.
- De federale overheden kunnen er voordeel bij hebben dat de toepassing van de federale wetgeving geheel of gedeeltelijk wordt toevertrouwd aan de deelstaten.
- De financiering van de SZ is verschillend van federale staat to federale staat en zelfs van de ene SZ-sector tot de andere. Zo kan voor de ene sector de financiering volledig door de federatie gebeuren, terwijl een andere sector (vooral ziekteverzekering en sociale bijstand) uitsluitend door de deelstaten gefinancierd wordt. In andere federale landen tenslotte bestaat een tussenweg waarbij de financiële autonomie van de deelstaten gecorrigeerd wordt door verschillende toelagen - technieken van de federale overheid aan de deelstaten of door compensatietechnieken tussen de deelstaten onderling.

De onderzoeker Steven Vansteenkiste wijst erop dat in andere federale staten, o.m. Duitsland, Zwitserland, Australië, Canada en de Verenigde Staten, de E.M.U. blijft bestaan ondanks de gedeeltelijke toewijzing van sociale-zekerheidsbevoegdheden, aan de deelstaten (91).

Dat in de meeste federale landen de SZ een gedeelde bevoegdheid is van federale regering en deelstaten, zowel op het vlak van de regelgeving als van de financiering, bleek eveneens op een internationaal symposium aan de K.U.Leuven op 26.04.90 (92). Op datzelfde symposium wees Professor Danny Pieters erop dat ziekte- of gezondheidsvoorzieningen en -verzekeringen doorgaans tot de bevoegdheid van de deelstaten behoren.

Professor Paul De Grauwe vermeldt dat in de U.S.A. en Australië ongeveer 60% van het totale budget van de gezondheidszorg uitgegeven wordt door de deelgebieden. In Canada, Duitsland en Zwitserland benadert dit percentage zelfs de 100% (93).

Op een colloquium over sociale bescherming en Europese Economische Monetaire Unie in mei 1992 te Brussel, georganiseerd door het Leuvens Hoger Instituut voor de Arbeid (HIVA) en het Europäisches Zentrum für Arbeitsnehmerfragen (EZA) uit Königswinter schetste Osberg het Canadese SZ-systeem: elke deelstaat draagt de financiële verantwoordelijkheid voor het beheer van zijn eigen SZ-systeem (94).

In de studie van IRES (Institut de Recherches Economiques et sociales) van de Université Catholique de Louvain, stelt Philippe Defeyt dat uit de vergelijking met andere landen kan worden geleerd dat de aanvullende inkomens (ziekteverzekering en kinderbijlagen) dikwijls gedecentraliseerd worden (63).

In andere federale staten gaan de SZ-bevoegdheden van de deelstaten echter verder dan de aanvullende inkomens: in Canada hebben zowel de federatie als de deelgebieden recht van spreken over de pensioenen, in de V.S.A. en Canada behoren de regelingen inzake arbeidsongevallen en beroepsziekten tot de exclusieve bevoegdheden van de deelgebieden (88).

De E.M.U. van een federale staat is dus wel degelijk verenigbaar met een opdeling van de SZ naar de deelstaten toe mits bepaalde maatregelen worden genomen.

Bovendien is een E.M.U. tussen verschillende staten mogelijk ondanks een verschillende SZ.

Dit is namelijk het geval voor België en Luxemburg.

Wanneer, zoals verwacht, de Europese E.M.U. tot stand zal komen, kan men zich moeilijk voorstellen dat het SZ-beleid in al deze lidstaten volledig zal gelijkgeschakeld worden. Professor Lode Van Outrive schrijft daaromtrent: “Het is geenszins de bedoeling een doorgedreven harmonisatie van de sociale zekerheid in de Europese Gemeenschap voor te stellen. Dit is onmogelijk en waarschijnlijk onwenselijk” (95).

En zelfs in een centralistische staat, zoals Frankrijk, spelen de deelgebieden een rol in de sociale voorzieningen en in de sociale zekerheid (92).

In verband met de Franse fiscaliteit in het algemeen schreef gewezen Minister-President van de Vlaamse regering Gaston Geens: “De Franse régions hebben een grotere fiscale autonomie dan de gemeenschappen en de gewesten in België en financieren een eigen, specifiek beleid, met eigen inkomsten” (79).

Senaatsvoorzitter en gewezen Minister van Financiën in Frankrijk, René Monory, heeft een origineel voorstel om de misbruiken in de SZ-uitgaven tegen te gaan: “De sociale zekerheid kan slechts overleven in een systeem van verantwoordelijkheid...Daarom moeten we de sociale zekerheid regionalizeren” (96).

Trends geeft hierbij als commentaar: Het pleidooi van Monory bewijst dat de redenering, dat de E.M.U. in gevaar zou komen door toewijzing van de SZ aan deelgebieden, niet helemaal opgaat.

Uit het voorgaande blijkt dus dat er zelfs in een eenheidsstaat een zekere ruimte is voor decentralisering van de SZ zonder de E.M.U. in gevaar te brengen. Dit geldt a fortiori voor een federale staat, waar de solidariteit ook naar de mening van de Professoren Economie

G. D’Alcantara (UFSIA) en H. Tulkens (UCL) op een andere wijze kan georganiseerd worden, bv. door overheidstransfers tussen de regio’s op basis van een stemming in de respectievelijke deelparlementen. Het argument dat een gecentraliseerd stelsel schaalvoordelen oplevert kan beide professoren niet overtuigen: dan zouden in kleine landen de kosten systematisch hoger liggen dan in de grote landen, wat bij hun weten geheel niet bewezen is (97).

Ook Professor in Economie W.K. Brauers (Univ. Antwerpen) besluit: “Het is onzin te beweren dat het regionaliseren van de sociale zekerheid ingaat tegen de Economische en Monetaire Unie België” (98).

5. COMMUNAUTARISERING VAN DE SZ EN BRUSSEL

Principes

Wij bevestigen het oude standpunt van de Vlaamse beweging: Vlaanderen laat Brussel niet los, noch de mensen, noch de stad.

Bovendien moet de Belgische staatshervorming verder gaan in de richting van toekenning van meer bevoegdheden en middelen uit fiscale inkomsten aan de deelstaten Vlaanderen en Wallonië.

Brussel is een stad met als functie ondermeer onze hoofdstad; Brussel is echter geen deelstaat en kan dus ook geen deelstatelijke bevoegdheden krijgen (ref. OVV-standpunt juli '95).

De SZ is een persoonsgebonden materie en hoort dus thuis bij de gemeenschappen, niet bij de gewesten. Daarom gebruiken wij opzettelijk de term "communautarisering" en niet "regionalisering" van de SZ. De inwoners van Brussel zijn dus aangewezen op het SZ-stelsel van één van beide gemeenschappen - deelstaten. De kleine Duitstalige gemeenschap moet zelf oordelen bij welk van beide SZ-stelsels zij zich aansluit.

Toepassing

Op basis van hogervermelde principes wensen wij bijgevolg geen afzonderlijk Brussels SZ-stelsel, gezien hierdoor de band tussen de Vlamingen in Vlaanderen en Brussel verder zou verzwakt worden en gezien de Vlamingen in Brussel wat taalgebruik en cultuur betreft aansluiten bij de rest van Vlaanderen. Wij stellen voor dat aan de inwoners van Brussel de keuze zou worden gelaten om zich aan te sluiten bij hetzij het Vlaamse, hetzij het Waalse SZ-stelsel.

Professor Danny Pieters, voorzitter van de Vlaamse onderzoeksgroep SZ2002, formuleerde volgend concreet voorstel:

- de kinderbijslagen en de gezondheidszorgen communautariseren
- de inkomsten voor deze sectoren ontkoppelen van arbeid en laten komen uit bijdragen van de verzekeringsnemers en uit gemeenschapsbelastingen op die bijdragen
- elke inwoner van Brussel laten kiezen tussen de Vlaamse en de Waalse SZ-instelling, naargelang zijn(haar) voorkeur, met de mogelijkheid om onder welbepaalde voorwaarden van stelsel te veranderen (99).

In onze opinie is dit voorstel een aanvaardbare tussenstap, omdat we geen bezwaren hebben tegen een communautarisering van de SZ in fasen, omdat de Brusselse Vlamingen op die wijze geïntegreerd blijven in de Vlaamse SZ en omdat deze stap een evolutie naar de opdeling van de andere SZ-sectoren en naar de subnationaliteit te Brussel niet in de weg staat. Voor de technische aspecten van de communautarisering van de inkomens vervangende SZ-sectoren in verband met Brussel moet kan ondermeer gedacht worden aan het identisch houden van de SZ-werkgeversbijdrage over het ganse land of/en aan een herschikking van de SZ-inkomsten naar hoofdzakelijk belastingen, zoals in sommige Europese landen het geval is (100).

BESLUIT

Wij onderschrijven volledig het principe van de interindividuele en inter(deel)statelijke SZ-solidariteit tot ondersteuning van de sociaal-economisch zwakke medemensen.

De voornaamste *argumenten* voor de *communautarisering van de SZ* in België zijn het recht van de volksgemeenschappen om eigen klemtonen te leggen in de deelsectoren van de SZ, een grotere beleidsefficiëntie door ondermeer homogene bevoegdheidspakketten en responsabilisering van de gemeenschappen tot een spaarzamer beleid.

De te grote Vlaams-Waalse geldstromen zijn een relatief argument gezien deze geldderving de sociale-economische problemen van onze volksgemeenschap in huidige moeilijke tijden nog zwaarder maakt; doch zelfs indien die geldstromen niet bestonden zouden we evenzeer pleiten voor de communautarisering van de SZ op basis van de andere argumenten. Het is echter wel belangrijk dat deze geldstromen dalen: pas dan zal Wallonië meer bereid zijn te onderhandelen over de communautarisering van de SZ, zoals bevestigd werd door PSC-voorzitter Gérard Deprez (101).

Het hardnekkig verzet van sommige groepen tegen de communautarisering is reeds achterhaald door het feit dat een belangrijke fractie in Vlaanderen, o.m. sommige gewezen tegenstanders van de communautarisering van de SZ, zich nu reeds heeft uitgesproken voor, of zich niet meer verzet tegen, een geheel of gedeeltelijke communautarisering of responsabilisering (102, 103). Wij zullen geleidelijk evolueren naar een volledige toewijzing van deze bevoegdheid naar de gemeenschappen.

In een gecommunautariseerde SZ is er plaats voor een onderhandelde, meer beperkte, objectieve, doorzichtige en omkeerbare *SZ-solidariteit* tussen de Vlaamse en Waalse gemeenschappen (104). SZ-solidariteit kan en moet tot op zekere hoogte ook onderhandeld worden met de andere Europese staten en met andere landen in de wereld.

Namens de werkgroep SZ van het Overlegcentrum Vlaamse Verenigingen (OVV) en het AktieKomitee Vlaamse Sociale Zekerheid (AK-VSZ).

Dit is een uitgave van het AK-VSZ (Secretariaat: Postbus 487, 1000 Brussel
Bankrekeningnummer 436-6268041-57)

Voorzitter: W. Peeters

Ondervoorzitters: L. Vandenberghe en P. De Roover

Secretaris: J. Constandt

Referenties

1. DE SPIEGELARE G., De staat van de welvaart, Knack 26.04.95
2. Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, gewijzigd door de bijzondere wet van 8 augustus 1988 en door de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten en de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen. Wetten tot hervorming der instellingen. Uitgave "Kamer van Volksvertegenwoordigers".
3. CEULEERS J., De staathervorming van 1980 als niet-oplossing, Res Publica nr. 3, 1984.
4. VAN DEN DRIESSCHE P. Hoofdopdracht voor regering is strijd tegen "Derde Wereld" in Vlaanderen, - Sekretarissen-generaal bepleiten federalisering gezondheidszorg. De Standaard 18.01.92
5. RASKING J. Wachten op resultaten van tewerkstellingsbeleid. De Standaard 05.02.92
6. VEESTRAETEN J. Vlaamse regering ontbreekt hefboomen tewerkstellingsbeleid. Gazet van Antwerpen 18.03.93
7. B.D.B., De opstand tegen de overheid, Trends 27.03.95.
8. B. DE MUYNCK, Halfzachte pijn, Gazet van Antwerpen 29.12.95.
9. REDACTIE: Regering feliciteert zichzelf om budget 95, Gazet van Antwerpen 04.01.96.
10. PINXTEN K. en PONCELET J.P., Prioriteit voor schuldafbouw, De Standaard 20.09.94.
11. BOHETS J., Bezorgdheid om de consumptiemaatschappij, De Standaard 28.12.95.
12. Redactie: Meer dan 7.000 faillissementen, De Financieel-Economische Tijd 30.12.95.
13. RASKING J., Werkloosheid op hoogste peil sinds 1984, De Standaard, 06.01.96.
14. FONTEYN G., Franstalig onderwijs telt te veel leerkrachten, De Standaard, 10.10.95.
15. MARYNISSEN L., Sociale zekerheid is ruggegraat van anti-armoedebeleid, Het Volk, 10.02.95.
16. ALEN A., BILLIET J., HEREMANS D., MATTHIJS K., PEETERS P., VELAERS J. Rapport van de Club van Leuven - Vlaanderen op een kruispunt. Sociologische, economische en staatsrechtelijke perspectieven, P. VAN ROMPUY Ed., Lannoo - Universitaire Pers Leuven, 1990, p. 140-151.
17. DE GRAUWE P. Denkoefeningen over de regionalisering van de Belgische overheidsschuld. Leuvense Economische Standpunten. Ed. Centrum voor Economische Studiën, K.U. Leuven, nov. 1991.
18. DETHÉE M. Regionale analyse van de Sociale zekerheid 1985-1989, in "Sociale Zekerheid en Federalisme", H. DELEECK Ed., die keure, Brugge, 1991, p. 7-45
19. VAN OVERTVELDT J. Cijfers zonder maskers (studie van P. Van Rompuy en V. Bilsen). Trends 17.06.93
20. DEMEESTER N., YVERGNEAUX R., VAN ROMPUY P., Normatieve en macro-economische analyse van de interregionale stromen in de sociale zekerheid. Vlaamse onderzoeksgroep sociale zekerheid 2002, Acco, Leuven, 1994.
21. TEGENBOS G., Bij verdedigers unitaire sociale zekerheid zijn er ook Vlamingen, DS 05.02.94.
22. Redactie, Vlaamse Sociale Zekerheid (RTBF-interview met Jean-Maurice Dehousse op 03.12.95) Doorbraak nr. 11, december 95.
23. TEGENBOS G., Vlaanderen betaalt 65 procent SZ-bijdragen - Eerste officieel rapport over geheel sociale zekerheid, De Standaard, 02.11.95.
24. E.H., Politieke recuperatie van NAR-rapport verbazend, De Financieel-Economische Tijd, 08.11.95
25. VAN MECHELEN F., Zin/onzin van een Vlaams gezinsbeleid, in "Hersens op zijn Vlaams - Bekende Vlamingen over het Vlaanderen van morgen" Icarus, Antwerpen, 1995.
26. Naar een gefederaliseerd eenheidsstelsel van kinderbijlagen, Bond van Grote en Jonge Gezinnen, Brussel juni 1995.
27. VAES B., Chômage: quels transferts? Le Soir 15.09.92
28. WARDENIER R., Het kinderbijslagsysteem op lange termijn, in M. DESPONTIN en M. JEGERS (Ed), De sociale zekerheid verzekerd, VUB-press - Brussel, 1995.
29. OBSERVATOR, Leerrijk colloquium over demografie, De Nieuwe Gids - Het Volk, 29.03.95.
30. VEESTRAETEN J., Van babyboom naar opa- en omaboom - conjunctuur doet geboortecijfer dalen, Gazet van Antwerpen, 31.01.94.
31. VAN DOREN J., Interview met Prof. B. Cantillon en Professor K. Vandenbroeke, Trends, 14.09.95.
32. PLATEL M., Kinderen, Belang van Limburg, 29.11.93.
33. VEESTRAETEN J., Vlaams gezin twee keer gepakt, Gazet van Antwerpen, 29.12.95
34. BRTN radio-interview met Dr. André Wynen: wereldbeeld, 09.04.95.
35. VEESTRAETEN J., Cijfers ziekteverzekering grof onderschat - jaarlijks tussen 10,2 en 16,5 miljard naar Wallonië, Gazet van Antwerpen, 24.01.94.
36. Redactie, Evolutie uitgaven ziekteverzekering 1992-93, De Standaard, 17.12.94.
37. Aantal artsen in België, Ministerie van Volksgezondheid - Telling van 31.12.93.
38. Algemeen Advies: Behoeftebepaling inzake hartcatheterisatiecentra, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratieve Gezondheidszorg Brussel, 17.06.93.
39. Algemeen advies: chronische nierdialyseudiensten - algemene evaluatie van de erkenningsnormen, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratieve Gezondheidszorg, Brussel, 23.04.92.
40. W. DEMEESTER - DE MEYER, Beleidsbrief - Gezondheidszorg, 1 mei 1993.
41. Redactie, OCMW's voor federalisering, De Standaard, 03.06.95.
42. Redactie, Bejaardenzorg moet in Vlaamse handen, Gazet van Antwerpen, 03.06.95.
43. TEGENBOS G. Felste betwisting rond verdeling gezondheidszorg. De Standaard 08.10.91
44. Persconferentiemap Vereniging Vlaamse Ziekenfondsen en Vlaams Geneesheren Verbond: Vlaamse autonomie in de ziekteverzekering en de gezondheidszorg, Brussel 14.09.89.
45. COBBAUT W., De Federalisering van de Sociale Zekerheid. Waarom?, Vereniging Vlaamse Ziekenfondsen, Kortrijk 1994.
46. COBBAUT W., De rekenende flamingant - Jan Caudron zet traditie in de Vlaamse Beweging voort, VNS, Brussel 1994.
47. HALLET J., Regionaal analyse van de sector gezondheidszorgs, Informatie - Dossier 18 - Landsbond der christelijke mutualiteiten, december 91.
48. Do 929300570, Antwoord op vraag nr. 97 van de Heer Caudron van 22.12.92. Vragen en Antwoordenverslag van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, GZ 1992-1993, p. 3708-3709.
49. Redactie, Pensioenfondsen evenwicht, Trends 19.12.94.

50. SENELLE R., Blijven wij fiscale vazallen? in "200 jaar filiaal - De Franse greep op de Vlaamse economie", H. BROCKMANS, Davidsfonds, Leuven, 1995
51. DEWEERDT M., Minister wil fonds op termijn op de beurs laten noteren - Demeester wil Pensioenfonds openstellen voor Vlaamse ambtenaren, De Financieel-Economische Tijd, 14.12.95.
52. VAN DONINCK H., Investeren in oude dag, Gazet van Antwerpen, 14.04.95.
53. Persnota van Vlaams Verbond voor Gepensioneerden (V.V.V.G.) inzake de pensioenpolitiek, december 1994.
54. RASKING J., TEGENBOS GK, Vierde economische crisis creëert vierde sociale kwestie, De Standaard 02.01.96.
55. DE MUYNCK J., Voorzitter V.E.V., 1996, een jaar van doorbraken, De Financieel-Economische Tijd, 27.12.95.
56. DEWEERDT M., Werkgelegenheidsakkoord 1996-1997 ondertekend - Vlaamse sociale partnersakkoord met regionale financiering lastenverlaging, De Financieel-Economische Tijd, 15.12.95
57. Wetstraatredactie Banenplan, Trends 21.12.95
58. TEGENBOS G., Vlaams aandeel in werkloosheidsgeld: 55%, De Standaard 16.09.92.
59. TEGENBOS G. Langdurig werkloze Vlaming heeft 2,5 meer kans op schorsing. De Standaard 12.08.92
60. TEGENBOS G. Verschillen medisch verbruik niet geheel duidelijk. De Standaard 22.03.91
61. FALTER R. Wijnen bevestigt lakse controle in Wallonië. De Standaard 29.03.91
62. DE SPIEGELAERE G. Met de Waalse slag. Knack 03.04.91
63. DEFEYT Ph., De la régionalisation de la sécurité sociale à la communautarisation des soins de santé, IRES (Institut de Recherches Economiques et Sociales) n° 154, novembre 1991.
64. Interview met Prof. Pierre Pestieau, De Morgen, 03.04.93
65. TEGENBOS G. Franstaligen zieker van werken. De Standaard 25.02.93
66. DECOSTER A. Regionale transfers: mag er ook nog gedacht worden? Hermes-EHSAL Faculteitskrant, 1992 n° 1
67. TEGENBOS G. Waalse achterstand RSZ-betaling stabiel. De Standaard 27.03.93
68. TEGENBOS G. Openbare sektor is veel te groot in Wallonië, zeggen werkgevers (verslag van Union Wallonne des Entreprises) De Standaard, 04.02.92
69. Berekeningen op basis van cijfers uit studie van G. Deblaere: Overheidstewerkstelling in 1992 - Algemene planningsdienst 1994.
70. DILLEMANS R. De Sociale Zekerheid van de toekomst: met beperkte middelen beter beschermen tegen de ware risico's. Onze Alma Mater, nr. 4, p. 433-455, 1992
71. VAN LOON H., VANDENBROELE H., Hoe groot zijn de "niet-verantwoorde uitgavenstromen" in de Belgische gezondheidszorg? De gegevens anders bekeken. Nationale Federatie van Wit-Gele Kruisverenigingen. Onderzoeksrapport 215.94.3, Brussel 17.06.94.
72. DIELS J., Transferst en soins de santé de la Wallonie, vers la Flandre. Vérité ou légende? Une autre approche des résultats de l'étude effectuée par la Croix Jaune et Blanche, Institut National d'Assurance Maladie - Invalidité, 24.10.94
73. S.D.F., Voorrang voor Belgen bij niertransplantaties, De Standaard, 22.12.95.
74. B.S., Parti Socialiste rukt aan Europese boeien, De Standaard, 05.12.95.
75. VAN ROMPUY P. en BILSEN V. 10 jaar financiële stromen tussen de gewesten in België. Leuvense Economische Standpunten. Ed. Centrum voor Economische Studiën, K.U. Leuven, juli 1988
76. FALTER R., Beeld van Vlaamse geldstroom naar Wallonië is reële spijststof - Leuvense studies leerden Vlaanderen zijn solidariteit te becijferen, De Standaard 11.08.92.
77. BELGA-bericht. Wallonië ontvangt meer Vlaams geld dan DDR Duits. De Standaard 29.02.92
78. HEREMANS D., "Regionalisering van de staatsschuld geconfronteerd met de eigen financiële verantwoordelijkheid - Algemene ledendag V.V.A., Alden-Biesen, Vivat Academia nr. 80, mei-juni 1992.
79. GEENS G., Het voorbeeld van Frankrijk, De Standaard 08.05.92.
80. STURTEWAGEN B., Demografische schok rechtvaardigt saneringsproces - Schatkiststopman Grégoire Brouhns over de legitimiteit van onze schuldaanpak, De Standaard 18.03.95.
81. TEGENBOS G. Enkel Vlaanderen kan zelf sociale zekerheid betalen. De Standaard 07.06.94
82. VEESTRAETEN J., Bijsturen brengt geen baat meer - Prof. Danny Pieters over sociale zekerheid, Gazet van Antwerpen 16.05.95
83. FONTEYN G. PS klaar voor communautaire dialoog. De Standaard 19.02.92
84. HANNES J. Geven en nemen. Vlaanderen en de Belgische belastingen in de jaren 1830-1914. Liberaal Reflex no2, 1994
85. VEESTRAETEN J. De geldstroom van Vlaanderen naar Wallonië (3) - In 1930 kregen Vlamingen minder kindergeld. Gazet van Antwerpen 03.04.92
86. 391 - 4 août 1930 - Loi portant généralisation des allocations familiales, Moniteur Belge 04.09.1930.
87. Redactie Peirens: SZ moet steunen op nationale solidariteit, De Standaard 24.02.92.
88. HUYGEBART B., Splitsen of Delen - Naar een federalisering van de Sociale Zekerheid? Reeks Actueel, Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 1995.
89. TASTENHOYE G., Federale loyaliteit is geen éénrichtingsverkeer, Gazet van Antwerpen, 26.08.94.
90. VOIRIN M., L'organisation de la sécurité sociale dans les états fédéraux, in "Sociale Zekerheid en Federalisme", H. DELEECK Ed., die Keure, Brugge 1991, p. 179-197.
91. VANSTEENKISTE S., Sociale Zekerheid in een federale staat, Vlaanderen Morgen november-december 1992
92. TEGENBOS G., In meeste federale landen is SZ gedeelde bevoegdheid - Internationaal symposium aan KULeuven, De Standaard 27.04.90.
93. DE GRAUWE P., De regionalisering van de rijksschuld, een politieke en economische noodzaak, AKVS-schriften, november 1992.
94. TEGENBOS G., Europa veronderstelt federale regeling SZ, De Standaard 01.06.92
95. VAN OUIRIVE L., Sociale zekerheid: een kwestie van Europese solidariteit, De Standaard 26.12.91.
96. Redactie, Sociale Zekerheid regionaliseren - Frankrijk wijst de weg, Trends 26.10.95
97. Redactie, Economen d'Alcantara en Tulkens brengen "Handboek voor Federalisme". Federalisering sociale zekerheid soms economisch verantwoord, De Financieel-Economische Tijd 03.08.94.
98. BRAUWERS W.K., De Economische en Monetaire Unie België, Gazet van Antwerpen, 23.06.92.
99. PIETERS D., Federalisme voor onze sociale zekerheid, Acco Leuven-Amersfoort, 1994.
100. RASKING J., Financiering Europese SZ-stelsels verre van gelijk - Sociale zekerheid wordt in veel landen vooral met belastingen betaald, De Standaard 17.01.96.

101. Redactie, Solidariteit of Egoïsme?, Trends 21.09.95.
102. D'ALCANTARA G. en TULKENS H. "Economie en Federalisme" in "Federalisme", Maklu, 1995
103. Interview met Prof. Heman Deleeck: Onze Sociale Zekerheid, Kultuurleven september 1995.
104. PONETTE E. De geldstroom, tijdbom onder België? in "Tussen Taal en Staat - Vooruitkijken voor Vlaanderen".
BEHEYDT L. e.a. Davidsfonds, Leuven, p. 59-72, 1993